

MAMMA

MEDEA

Tom Lanoye

Mamma Medea

Tom Lanoye

Dramatis Personae

De Kolchiden

Medea	
Aietes	haar vader, vorst van Kolchis
Chalkiope	haar oudere zus
Apsyrtos	haar jongere broer <i>(eventueel te spelen door wie Kreousa speelt)</i>
Frontis	haar neef, oudste zoon van Chalkiope
Melas	haar neef, jongste zoon van Chalkiope
Kirke	haar tante <i>(te spelen door dezelfde actrice als Chalkiope)</i>

De Argonauten

Jason	leider en kapitein van de Argo
Telamon	zijn kompaan
Idas	zijn kompaan

De Korinthiers

Kreousa	dochter van Kreoon, koning van Korinthe
Twee kinderen	zoontjes van Jason en Medea
De werkster	<i>(eventueel te spelen door dezelfde acteur als Telamon)</i>
De sportleraar	<i>(eventueel te spelen door dezelfde acteur als Idas)</i>

De Mythilener

Aegeus	koning van Mythilene <i>(te spelen door dezelfde acteur als Aietes)</i>
--------	--

De Kolchiden worden gespeeld door Vlaamse, de Argonauten en Korinthiërs door Nederlandse acteurs.

Het toneel is achtereenvolgens in het verre en barbaarse Kolchis, op een onbenoemd bar eiland, op het eiland Aiaie en in het Griekse koninkrijk Korinthe.

'You know the rules, Martha!
for Christ's sake
you know the rules!'

George in 'Who's Afraid of Virginia Woolf?', Edward Albee

Deel I

Thuis / In den vreemde

Eerste bedrijf

(I.1)

*Kolchis, een onmetelijke vlakte, veel kleuren, stof en zonlicht.
Daarin het paleis van Aietes. Chalkiope en Medea.
Frontis en Melas op, met in hun spoor Jason en de Argonauten.*

CHALKIOPE Trompeer ik mij? Zijt gij dat echt — mijn zonen?
Nee, nee. Dat moeten geesten zijn. Twee schimmen.
Mijn echte vlees en bloed verlieten mij
Zonder adres of brief of afscheidsgroet,
Verdwenen met de noorderzon, naar oorden
Waar zij niet moesten horen hoe ik weende,
Beroofd van zonen, echtgenoot en hoop...
Raakt mij niet aan! Sust mij niet met uw kussen!
Ik had na uw verraad mijn moederplicht
Maar moeten doen: mijn haar uittrekken, vasten,
Mijn kleren scheuren en mijn borsten geselen,
Mijn tong afsnijden, in mijn ogen kerven —
Dan was uw botte aanblik mij bespaard,
Ik kon geen woorden vuilmaken aan u en
Uw schandelijke handen hadden van
Mijn littekens gewalgd, lijk ik van u...
Wat staat ge daar nu nog te staan? Komt hier!
Bewijst uw liefde aan wie u verwekte!
(laat zich kussen, huilt)
Wat spookt dit land toch uit met mij? Ik ben
Gelukkig om wat ik het meeste vreesde:
Dat gij weer aan mijn vaders hof verschijnt.
En toch maak ik mij kwaad om wat ik hoopte:
Dat gij hier zonder boe of ba weer staat.

FRONTIS Moeder, vergeeft ons, ge moet ons geloven...

CHALKIOPE Gaat uit mijn oog! Nee, pakt me vast. Vergeeft mij.
Legt het mij uit, verklaart het, geeft mij raad:
Waarin heb ik gefaald, wat deed ik fout,
Dat ik word uitgespuwd door vruchten van
Mijn schoot en door mijn vader afgesnauwd?

MELAS *(schouderophalend)*
Wij wilden, na de dood van onze pa,
Eens zien hoe schoon zijn land van herkomst was.

FRONTIS We zijn in aller ijl kunnen vertrekken.

MELAS Daarna was het niet mogelijk u te schrijven.

CHALKIOPE Niet mogelijk?
Wat ik ooit heb gewild voor u, ik vond
Een weg. Gij niet! Dat is heel het verschil!

MEDEA *(tot Jason)* Mag ik uw namen vragen? En uw doel?

CHALKIOPE Medea?
Het past een vrouw niet aan te pappen met
Een vreemde.

JASON Jason. Idas, Telamon. Uit Griekenland, met een beschaafd verzoek.

MEDEA Zozeer beschaafd dat ik het niet mag kennen?

CHALKIOPE Medea!
Ik smeed u, heren, laat mijn zus met rust.

JASON *(tot Chalkiope)* Ik wil alleen mijnheer uw vader spreken.

MEDEA Waarvoor?

CHALKIOPE Medea!

JASON *(tot Medea)* Een gunst.

CHALKIOPE Wij hoorden zelden zo'n beschaafd verzoek.
En komt gij voor zo weinig van zo ver?

AIETES *(op, gevolgd door zijn zoon Apsyrtos)*
Vermaledijd gebroed, zijt ge daar weer?
Vergallers van de herfst van mijn bestaan!
Wanneer mag 't mij vergund zijn u te missen?
Verschoond te zijn van uw balorigheid,
Uw vuige bloed, uw misselijke koppen?
Vervloekt de dageraad waarop uw vader,
Al was het op een gouden ram, hier kwam
En ik niet anders kon dan hem ontvangen.
Verdoemd de dag dat hij zijn oog liet vallen
Op wie uw moeder en zijn hoer zou worden.
Verwenst het uur dat zij zich vangen liet
In zijn van drek doordrongen liefdesnet.
Verrot het ogenblik dat hij zijn zaad
Verschoot waaruit gij, onkruid, zijt ontsproten...
Hoe komt gij hier weer uit de lucht gevallen?
Onaangekondigd, onbeschaamd en met
Een bende onbekenden, tot de tanden
Bewapend? Wie zijn uw trawanten? Wie!

JASON Geachte vorst...
(wordt genegeerd)

AIETES Welk plan beraamt gij? Moord? Verraad? Vergelding?
Moet ik terechtstaan aan mijn eigen hof?
Blonk niet mijn zoon, mijn zoon, APSYRTOS, aan
Mijn zijde, gij had mij allang gekeeld.
En nu wilt ge 't met huurlingen proberen?

JASON Grote vorst, excuus, dit is een misverstand.

AIETES Heb ik u iets gevraagd? Het woord verleend?
 U met één gunst bekleed tenzij dat gij
 Al urenlang op onze grond vertoeft
 En toch uw kop nog op uw schouders torst?
 't Is dat de wetten der gastvrijheid het
 Beletten, anders had ik u de voeten
 Verzengd in zuur, de handen afgehakt,
 De romp geplet onder een molensteen...

JASON Ik vraag het woord niet, ik neem het. U heeft niets te vrezen. Die jongens hebben ons de weg
 getoond, meer niet. Mijn koning, Pelias, droeg mij op om hier het Gulden Vlies te komen halen.
 De Ram waarvan het werd gemaakt, werd hierheen gebracht door wijlen uw schoonzoon.
 Een Griek. Het Vlies hoort dus, met alle respect, niet u toe maar Zeus. Onze Oppergod.
 Ik zal Hem eigenhandig het Vlies offeren. In Griekenland.

AIETES In Griekenland?

JASON U hebt mijn woord. Het woord van Jason. Zoon van Aison. Kleinzoon van de god Prometheus.

AIETES Dat is de reden van uw komst? De Vacht?
 Hadt dat vlakaf gezegd. Ik geef ze u.

JASON Bedankt. Wat mag de wederdienst zijn? Ik hoorde dat u last heeft van barbaren, aan uw grenzen.
 Als u hen de les wilt lezen, steken wij wel een handje toe. Met onze snelle boot, de Argo,
 zijn we er zó.

AIETES Als gij waarachtig van uw goden stamt,
 En als uw moed dan werkelijk volstaat
 Hier met uw plomp verzoek mijn macht te tarten,
 Zult gij er geen bezwaren tegen hebben
 Dat ik de Vacht maar afsta na een proef.
 Ik heb twee stieren in mijn stallen staan.
 Ze spuwen vuur, hun poten zijn van brons.
 Hen spant ge in zodra de zon verschijnt.
 Ge ploegt een akker groter dan mijn stad om.
 Ge zaait geen gulden korenkorrels in
 De voren maar de tanden van een slang
 Waaruit geen aren wassen maar soldaten,
 In volle wapenrusting, terstond vechtend.
 Die doodt ge allemaal, met zwaard of speer,
 Aleer de zon weer is gezakt... Voilà.
 Die taak kan ik met eigen hand volvoeren.
 Meet u met mij. De sterkste krijgt het Vlies.
 Maar wee uw vege lijf als gij verliest.

JASON *(stilte)* Prima. Stel mij op de proef, Aietes. Dat deed mijn eigen koning ook, met deze reis.
 Ik ben tot hier gekomen, nu ga ik door. Wat ook de afloop mag zijn. Eén gunst vraag ik u.
 Spaar mijn makkers als ik misluk. Zij kwamen in vriendschap, net als ik.

AIETES Prijst u gelukkig, onbekende worm,
 Dat gij bij 't kriecken van de mooie morgen
 Mijn stieren in moogt spannen en gij zo
 Nog één kans krijgt — al is het voor de vorm.
 Verdwijnt! Bereidt u voor. Leert bidden. En
 Geniet van wat uw laatste nacht zal zijn.

(Jason af, gevolgd door de Argonauten; ook Chalkiope en zonen af)

AIETES Ziedaar, mijn zoon, de zotheid in persoon.
Mijn stieren rijten hem uiteen, meteen
Steekt gij de vlam in want en zeilen van
Zijn boot, die dan met man en muis vergaat.
Niet één piraat mag het vergund zijn om
In zijn geliefde zee te sterven – nee:
Te vuur en zwaard moet het slag man vergaan
Wiens enig oogmerk is de hand te slaan
Aan andermans belangen en bezit.
Maar maakt, Apsyrtos, dat ook uw twee neven
Hun straf voor deze wandaad niet ontlopen.
Zij brachten dit gevaar over de grenzen.
Want elke onbekende die hier landt
Verspreidt calamiteiten, moord en brand.
(af, met Apsyrtos)

MEDEA Een vreemde, zegt men, kunt ge nimmer kennen.
Er staat een muur die zich niet slopen laat
Tussen 't vertrouwde en 't ontheemde in...
Maar waarom ween ik dan, tot mijn verbijstering,
Om één wiens naam ik gisteren niet eens
Kon gissen? Nooit zag ik zo'n man lijk Jason.
Hij mag verdwenen zijn, zonder een woord,
Nog zie ik hem en nog hoor ik zijn stem.
Ik zie zijn mond, zijn moed. Zijn mannenkop.
De trotse gang waarmee hij binnentrad,
De waardigheid waarmee hij hoon en toorn
Trotseerde en de wrede proef aanhoorde.
Zelfs met mijn ogen dicht zie ik het licht
Dat hij lijkt uit te stralen lijk een god...
Wat schort mij? Waarom schiet mij lucht tekort?
Ik tril van kruin tot voet, het duizelt mij.
Bizar – zo blij te zijn! En toch zo bang.
Lijk voor een broer, mijn eigen vlees en bloed,
Beklemt de vrees mij dat de stieren hem
De dood in drijven, eindeloos vertrappend
Wat van zijn koude lichaam overblijft.
Een prooi voor vogels, wormen, scarabeeën,
Tot slechts de modder hem nog tot zich neemt...
Wat raaskal ik? Word ik gekweld door smart
Om een verwaande buitenlandse blaag
Die in ons eigen huis mijn vader krenkte?
Het is tegen de wet van de natuur
Te huilen of te bidden voor een vijand.
Foert! Weg met hem! Hij heeft erom gevraagd!
Ofschoon... Ik durf te hopen op één ding.
O Helios, ik smeed u, Gouden Zonnegod.
Laat Jason ongedeerd dit land ontvluchten.
En ook: bereidt hem een behouden thuiskomst.
En nog: is hij dan toch ter dood gedoemd?
Doet hem dan minstens, voor hij sterft, beseffen:
Medea vindt geen vreugde in zijn lot.
(af)

(I.2)

De oever van een rivier in Kolchis. Jason en de Argonauten.

- IDAS Ik zeg: we vertrekken. Nu meteen.
- JASON We zijn nu zover gekomen, we gaan niet zonder Gulden Vlies terug.
- TELAMON Ik ben het met Idas eens, het spijt me.
- JASON Ik heb een weddenschap gesloten, ik houd mijn woord.
- TELAMON Maar zal Aietes het zijne houden?
- IDAS Wat is het woord waard van een barbaar?
- JASON Wij zijn Grieken. De beschaving.
- IDAS Zijn eigen kleinzonen noemen hem een despoot!
- JASON Hij heeft hun vader liefdevol ontvangen. Een jonge vluchteling, een armoedzaaier...
Die bood hij onderdak aan, hij huwelijkte zijn dochter aan hem uit.
- IDAS Ik heb niet de indruk dat hij er nog prat op gaat.
- TELAMON Die man is niet te vertrouwen, dat zie je zo.
- JASON Ik veroordeel niemand op het eerste gezicht.
- IDAS Het gaat niet alleen om die wildeman, het gaat om heel deze onheilsplek. Zoals die stakkers
wonen, koken, praten? Je wordt er niet goed van.
En wáár je kijkt: termieten, spinnen, kevers, kraaien.
Zelfs de ratten hebben vleugels. En iedereen kijkt je aan alsof hij het boze oog bezit.
- TELAMON Vrouwenlijken worden nog begraven. In de grond, zoals het hoort. Maar mannen?
- IDAS In een zak van geitenbont genaaid en in een kruin gespijkerd.
Waait het hier, dan kleppert het hele bos. En uitgerekend daar hangt het Gulden Vlies.
- TELAMON Zwaar bewaakt.
- IDAS Ja! Een slang met duizend ogen.
- TELAMON Kijk maar uit, dat kan van alles betekenen, onderschat ze niet.
- JASON Ze hebben hun trots, daar gaat het om. Dus ik moet gewoon die weddenschap winnen. Maar hoe?
- FRONTIS *(op, met zijn broer)* Mijnheer?
Weest niet beschaamd – zo gij een list beraamt
Omtrent de proef – gemene zaak te maken
Met een bijzonder onderlegde maagd.
- MELAS Zij zucht, lijk wij, onder de beesterij Van de despoot. Komt bij haar in de gunst!
- FRONTIS Met haar verslaat u iedere soldaat
Die uit een witte slangentand ontstaat.
- JASON Hoezo?

MELAS Zij kent de kruiden die de kracht bezitten
Om vuur en aarde, wind en stromend water,
Om varkens, beren, mannen, hele steden,
Te doen gehoorzamen aan haar bevelen.

FRONTIS Zij kan de asem temmen van vulkanen.

MELAS Een dijkbreuk stremmen met een schietgebed.

FRONTIS De stand der sterren met één kreet doen kantelen.

MELAS De baan verbuigen van een volle maan.

FRONTIS Mijn moeder brengt u – zo gij wilt – tot haar.

JASON *(lacherig)*
Jullie moeder? Waarom?

MELAS De vrouw in kwestie is haar zus, Medea.

FRONTIS Maar slechts Medea erfde de talenten
Van onze oudtante, de grote Kirke.

MELAS Die leeft in eenzaamheid op 't mysterieus
Aiaie –
Een eiland waar nog hellehonden huizen.

FRONTIS Mocht het Medea mangelen aan raad
Kan zij hem altijd nog aan Kirke vragen.

JASON Sorry. Ik laat me niet verleiden tot handjeklap met een medicijnvrouw. Nooit.

FRONTIS Is het, zelfs voor een Griek, dan zo verkeerd,
Zo moeilijk of ongeciviliseerd,
Lokale zeden en gebruiken eer
Te eren dan ze tegen hem te keren?

MELAS Wie zich wil wagen in den vreemde, leert
Maar beter letten op inheemse wetten.

FRONTIS Wat kan één woordje met Medea kwaad?

MELAS Wat is uw schade zo het u niet baat?

JASON *(stilte)* Goed. Ik reageerde misschien wat prematuur. Ik zal eens praten met uw jonge tante.
Polsem, wat zij kan betekenen. Ik dank u voor uw raad.

FRONTIS Wat gij haar ook moogt opdragen of vragen,
Ge zult het u of nooit of steeds beklagen.
(buigend af, met Melas)

IDAS Jason, alsjeblieft.

TELAMON Laten we vertrekken.

JASON Misschien wil ze niet eens met ons praten.

IDAS Waarom willen wij het dan?

JASON Misschien weet ze niets van kruiden af.

IDAS Misschien rent ze recht naar haar vader.

TELAMON Misschien vergiftigt ze ons wel.

JASON Al was het maar om die twee jongens een lol te doen. We kunnen alle steun gebruiken.

TELAMON Steun?

JASON Ik gaf mijn woord. We praten met dat meisje. Die Medea.
(af, gevolgd door Idas en Telamon)

(I.3)

Het paleis van Aietes. Medea in haar kamer.

MEDEA

Waar ik mijn lichaam leg, op dons of stro:
't Verkwikkend medicijn der sluimer blijft
Mij eerst verstoken. Dan, zodra de slaap
Alsnog verschijnt, verdwijnt mijn rust geheel.
Oh, nooit meer in te moeten dommelen!
Nooit meer in het verstikkend web te schommelen
Van rare dromen die mijn hersens martelen.
De vreemdeling – steeds dook hij op – hield vol
Dat hij de krachtproef maar aanvaardde zou
Als niet de Vacht de premie was, maar ik...
En prompt zag ik mijzelf, alsof ik naast
Mijzelf bestond. Ik was het, die de ploeg
De grond indreef, de stieren mende, ik
Versloeg de slangenkrijgers, ik doorstond
De ganse proef – tot weerzin van mijn vader
En onverholen vreugde van de vreemde.
Hem keek ik aan, naar hem lachte ik weer
En schonk geen blik aan mijn onthutste vader.
Diens kervende, van pijn doortrokken klacht,
Als van een duivel of een stervende,
Verscheurde de cocon van mijn beneveling
En deed mij, rillend van de angst, ontwaken...
Ik heb gezondigd tegen elke wet.
Hij mag de dader zijn van zoveel kwaad,
Aietes blijft mijn vorst, mijn heer, mijn vader.
Ik hoor hem toe, ik ben van hem. Wee mij!
Wie ben ik nog, ik die vergeten wou
Wie mij het eerst en meest heeft liefgehad?
Elk spoor van Jason zaait een nieuwe plaag.
Mijn hoofd, mijn lijf, mijn land wordt ziek. Het laait,
Het draait, het wentelt weg, het kolkt verloren.
Laat hij in eigen streek een bruid gaan werven!
Ver weg. Een meid, een feeke, een vrouwspersoon
Van eigen volk. En laat hij mij negeren.
Ik blijf op mijn geboortegrond. Als maagd. *(huilt)*
Nee. Geeft dat hij zijn oog op mij laat vallen.
Jason? Mijn wrede, verre, botte Jason...?
Moge uw schaamteloosheid mij besmetten
Gelijk het schurft een teef op jaren treft.
En moge liefde lijk een teek u bijten
Lijk zij zich voedt en volvreet aan mijn bloed.

CHALKIOPE *(op)* Medea?
 Uw voorhoofd brandt, uw handen zijn lijk ijs.
 Wat is het monsterlijke leed dat u
 Besprongen heeft? Is het een kwaal van God
 Dat gij uw tranen zo ontroostbaar plengt?
 Vertelt mij welke ziekte u zo kwelt.
 Sluit mij niet uit, bespaart mij niet de waarheid.
(stilte)
 Ik weet allang dat vader plannen smeedt
 Om, na de proef, mijn jongens samen met
 Die Grieken in een hinderlaag te lokken.
 Ik hoop slechts dit: u aan mijn kant te vinden.
(stilte)
 Mijn vader wil mij weg – mijn zuster zwijgt?
 Was het mij maar vergund dit hof, dit huis,
 Nooit meer te moeten zien! Woonde ik maar
 Waar aarde, zee en zwerk versmelten en
 Geen mens de naam van ons of Kolchis kent!
 Waar heb ik het verdiend: verstoten zijn,
 Creverend zonder vent of kind of vriend?

MEDEA Zegt dat niet in mijn bijzijn. Ge hebt mij.
 Het was juist uit bezorgdheid om mijn neven
 En om ons deerlijk lot dat ik zo onbedaarlijk
 Weende. Ik wil aan elke god iets off'ren tot
 Mijn nachtmerries bedrog blijken te zijn.

CHALKIOPE Eén offerande lenigt onze schande niet –
 Ik had van u meer dadendrang verwacht.
 Wat hoofd en hart verbieden, laat dat niet
 Geschieden! Maakt dat ik niet moet beleven
 Dat de twee vruchten van mijn schoot ter dood
 Worden gedreven door wie mij verwekte!
 Maar helpt mij clandestien. Verraadt mij niet.
 Ik roep de hemel en de bodem aan,
 Ik maak de goden en de doden tot
 Getuige dat gij hebt gezworen mij
 Te helpen in het heiligste geheim,
 Zo niet – en zo gij liever lijdzaam toeziet
 Hoe zij te gronde gaan, en ik met hen –
 Bezoek ik u de rest van uw bestaan
 Als wraakgodin bij elke nieuwe maan!

MEDEA Chalkiope... Waarom bedreigt ge mij
 Met vloek en schimmendans om wat ik u
 Van ganser harte en vanzelf beloof:
 Al wat in mijn verminkt vermogen ligt,
 Geheel mijn kleine kracht, mijn manke kennis –
 Het ál bied ik u aan. Om niet. Om u.
 Ik zoek een uitweg voor uw zonen, juist
 Lijk gij... Maar weet dat ik, zodoende, ook
 Riskeer de vreemden bij te staan die gij
 Mij steeds afdoende hebt geleerd te mijden.

CHALKIOPE Een wet is wet totdat de nood haar breekt.
 Ik bid u daarom zelf: staat hen terzijde.
 Zij mogen niet mislukken in de proef.
 Zij smeken om gedegen hulp en bijstand.
 Om iemand die de kruiden kent... Om u.

MEDEA De Grieken kennen mij? Zij vragen mij?

CHALKIOPE Zij hebben overal de roep gehoord
Van uw aparte, zeldzame talenten.
Hun leider, Jason, heeft het zelf bekend.
'Zonder uw zus,' zei hij, 'zijn wij verloren.'
Schenkt mij de middeltjes en medicijnen
Die stieren en soldaten kunnen vellen
En ik bezorg ze onverwijld aan hem.

MEDEA Men houdt u in de gaten. Tart ons lot niet.
Wordt gij betrap, valt alles in het water.
Is het niet beter dat een onverdachte,
Van wie niet één Kolchide 't zou verwachten,
Aan die piraten ruggensteun verschaft?
Als gij het wilt, neem ik die taak op mij.

CHALKIOPE Wilt gij dat werkelijk voor ons bewerken?

MEDEA Laat eer de dageraad mijn oog verzengen,
Laat eer de nachtegaal mijn oor doen bloeden
Dan dat ik enig man of ding ooit meer
Van waarde acht dan u en mijn twee neven...
Vraagt aan de vreemde dat hij, deze nacht,
Achter de Zonnetempel op mij wacht.

CHALKIOPE Mijn zus, mijn bloed. Mijn dochter, mijn lang leven.

MEDEA Mijn zus, mijn bloed. Mijn moeder, mijn lang leven.
(*Chalkiope af*)

MEDEA Is dit de helse hekserij der liefde:
Dat zij mij liegen doet tegen mijn zuster,
Mij opzet tegen vorst en vader en
Mij doet verlangen naar wie ik niet ken?
Hoe meer zij mij de keel dichtsnoert, hoe meer
Ik dronken word van goesting en geluk.
Zij trapt mij om, zij plet mij neer, zij spuwt
In mijn gezicht – en ik vraag slechts om meer.
Hoe ik mij ook verzet tegen mijn smet
Van zwendel en bedrog, ik smelt, ik zwicht,
Gedoemd tot zalige gehoorzaamheid...
Ik vrees dat ik, al strijdend met despoten,
Op een nog wreder' heerser ben gestoten.
(*af*)

(I.4)

*Bij de Zonnetempel, 's nachts. JASON, in Kolchisch gewaad.
De Argonauten op.*

- IDAS *(lacht)* Geweldig, hoor. Alaaf!
- TELAMON Als je eens wist hoe lang ze aan één zo'n lap stof werken?
- JASON Hou allebei je kop. Haar zus heeft me dit aangepraat.
- IDAS En jij doet alles waar zo'n inboorling mee aan komt zetten?
- TELAMON *(keurt het gewaad)* Zuiver handwerk.
- JASON Het hoort erbij. Wat kan het kwaad? Probeer je voor één keer te verplaatsen.
- IDAS Verplaatsen? Alsof wij hier gezellig thuis op onze sofa zitten?
- JASON *(tikt Telamon op de handen)* Zij staan nog verder van ons af dan de kilometers die wij hebben afgelegd. Dus al was het voor de schijn: pas je godverdomme aan.
- IDAS Oké. Waar vind ik ook zo'n bloemetjesgordijn? En hoort er een feestneus bij, of heb je die al op?
- JASON Ik probeer de drijfveren te doorgronden van wie ondoorgrondelijk lijken. Alleen zo word je hen de baas.
- IDAS Ze lijken niet zo. Ze zijn zo.
- JASON Wat?
- IDAS Achterdochtig, achterbaks en onbegrijpelijk.
- TELAMON Ik zou het meer 'ongrijpbaar' noemen. Een soort van stille, onverzettelijke kracht.
- CHALKIOPE *(op, met haar zonen; keurt Jason, knikt tevreden)*
Dat trekt er al wat beter op. En toch:
Niet enkel kleren maken van de man
Een man. Het gaat nog meer om hoe hij praat.
Mijn zuster laat zich niet met vloeken paaien.
Om mijnentwille reikt ze u de hand,
Om uwentwille haakt ze misschien af –
Bederft ons pact niet door zo'n misverstand.
- JASON Hoezo?
- CHALKIOPE Verschiet niet van haar schroom. Zij is een meisje,
Het vreemde vrezend, vleierijen zoekend.
Stelt haar op haar gemak. Bruuskeert haar niet.
Betracht al wat vertrouwen in kan boezemen
En laat wat krenkend is of onbehouwen.
- JASON Iets anders was ik niet van plan.
- CHALKIOPE En gaat alleen. Met ons erbij loopt zij
Gevaar. Met hen erbij loopt gij de kans
Dat zij zich in haar schuchterheid verschanst.

FRONTIS Kijk uit! Hier komt ze zelf. (*af, met broer en moeder*)

IDAS En wij dan?

JASON Je hebt dat mens gehoord. Donder op!
(*Idas en Telamon mokkend af*)

MEDEA (*op; na lange stilte*) Jason?

JASON Medea.

MEDEA Zijt gij dat echt?

JASON (*lacht*) Wie zou het anders zijn? (*stilte*) Wat ben je stil. Is het om wat ik draag? (*lacht*) Ik weet het, ze staan me niet, die schitterende gewaden van jullie.

MEDEA Maar ja, gij! Het is echt schoon!

JASON Waarom kijk je me dan zo raar aan? (*stilte*) Vorige keer zei je toch ietsjes meer. Ben je bang? Waarom? (*stilte*) Moet je horen, ik smeed je om een gunst. In naam van alles wat me lief is: help me. Zonder jou kan ik morgen die proef wel vergeten. Misschien overleef ik hem niet. Besef je dat?

MEDEA Ja.

JASON Ik zal eerlijk zijn: ik heb niets om in ruil te geven. Mijn eeuwige dank, ja. En ook mijn makkers zullen thuis vol bewondering spreken over jou. Hun moeders en dochters en vrouwen zullen huilen van geluk, omdat jij ons behouden hebt terug doen keren. Ze zullen over je spreken als over Ariadne! Die hielp Theseus ontsnappen uit het labirint. De goden zelf bedankten haar. Ze werd een sterrenbeeld, dat iedere nacht aan de hemel hangt te pronken. Misschien staat dat jou ook te wachten. Ik weet alleen niet of het nodig is. Jij straalt vanzelf al. Feller dan een vallend sterretje. Heller dan een gouden zon.

MEDEA (*haalt een flacon te voorschijn*)
Graaft nog vannacht een kuil en slacht een kalf.
Vermengt het modderige bloed met honing
En plengt ook wijn en rozenolie vóór
Ge het karkas met cederhars verbrandt.
Verlaat de stek terwijl de as nog gloeit
En ziet niet om – zo niet scharniert ook heel
Het ritueel zich om en wordt een vloek.
Ontkleedt u dan. En streelt uw lichaam in,
Totdat het glanst, met deze zalf van mij.
Bestrijkt gelijk uw speer, uw schild, uw zwaard.
Bedeekt iedere plek of ge blijft kwetsbaar
In juist die ene vlek. Doet ge het goed,
Kan één dag lang geen mens of ding of dier
U treffen – zelfs geen vuurspuwende stier.

JASON Nou, euh... Bedankt. (*neemt het flesje aan*)

MEDEA Eén goede raad nog, die u kan behoeden.
Als gij, met al uw kracht en kundigheid,
Het harde, maagdelijke akkerveld
Betreden hebt en open hebt gereten...
Het slangenzaad gezaaid... Terneergezeten
Toe moet zien, hoe uit elke tand die viel
Een reus verrijst die met zijn wapens wiekt,
Zich losrukt, stampvoet en bloedstollend krijst...

Smijdt dan, onopgemerkt, één steen daarheen.
Lijk wilde honden op wat worst stort elk
Van hen, tot moord bereid, zich op die steen.
Wacht tot de enen dood zijn, d' and'ren moe.
Slaat handig en in koelen bloede toe. (ontroerd)
De weg naar 't Gulden Vlies ligt daarna open.
Gij grijpt het, zet het op een lopen en
Zeilt weg. Aan niemand iets verplicht. Waarheen
Het u belijft. Uw anker is gelicht.

JASON Wat kan ik zeggen? Nog 's bedankt.

MEDEA (*grijpt zijn hand*)
Maar houdt, als gij behouden thuis zult zijn,
Mijn naam in ere en gedachten. Zo
Zal ik ook die van u bewaren in
Mijn hart. (*stijl*) Oh, weest zo goed mij in het kort
Iets te vertellen van uw land van herkomst!
Het moet een machtig, magisch oord zijn dat
Een man van uw gehalte voort mocht brengen.
Is 't ver van hier? Hoe bar de overtocht?
Leeft men in liefde? Of in achterdocht?

JASON Tja. Dat laat zich één, twee, drie niet samenvatten.

MEDEA Schetst mij de pracht van uw geboorteland –
Ik smee het u!

JASON Het ligt niet tussen hoge bergen ingeklemd. Vergeleken met hier is het ontielig groot. Weids.
Met veel koeien en zo. En water. Heel veel water. Mooie, zware luchten. En heel bijzonder licht.
Zachte kleuren die sommigen somber noemen. Maar dat vind ik niet. Ik vind ze bijzonder.
En in het midden van die grote kom, die kom van land en water, daar liggen heel veel steden,
dicht opeen. Eén daarvan is die van mij. Jolkos.

MEDEA (*verzaligd*) Jolkos...

JASON De naam van Kolchis is er amper doorgedrongen. Bijna niemand kent je vader, of je tante Kirke,
laat staan haar eiland. Aiaie? (*lacht*) Dan denken ze bij ons aan heel wat anders. Maar dat wil
weinig zeggen, ze kennen ook Ariadne niet, terwijl je zou denken: die kent toch iedereen? (*lacht*)
Ik wou dat jouw vader voor mij een even minnelijke schikking had uitgedokterd, als Ariadnes
vader indertijd voor Theseus. Dan was ik al láng weg geweest.

MEDEA (*laat zijn hand los*)
Ik ben geen Ariadne. Gij geen Theseus.
Ik bad om één gelofte. Houdt mij in
Gedachten lijk ik u. Ik hoop dat, mocht
Gij breken wat gij zweert en mij vergeten,
De tijding mij daarvan bereikt – al bracht
Een kraai het uit! Een gier, die zover vloog!
(*weent*) Of dat ik overleed, en dat mijn geest
Kwam aangespoeld in uw liefallig Jolkos,
Om oog in oog met u de klacht te zingen
Van uw schandalige tekortkomingen.

JASON (*neemt haar vaderlijk in de armen*) Natuurlijk vergeet ik je naam niet. Daarom hoef jij toch nog niet
aan te komen spoelen als een geest? Kom gewoon eens langs. Dan hoor je het zelf.
Dat iedereen jouw lof zingt en jou ontvangt als een... een... soort van heldin.

MEDEA Zou dat de rol zijn die mij wacht in Jolkos?

JASON Natuurlijk! (*kust haar op het voorhoofd*) Maar nu moet ik gaan. Straks ziet men ons samen en dan is alles verknald. Duizendmaal bedankt! Ik weet echt niet wat ik zonder jou had moeten beginnen.
(*af*)

MEDEA Mijn God... Tot wat liet ik mij door die Griek
Verleiden? Hoe kon ik zo vlot en zot
Mijn vader stokken in de wielen steken
En uitgerekend Jason helpen die,
Tot roof en moord in staat, hem komt bestrijden?
Laat hem creperen in zijn proef! Dat zou
Een treffend loon zijn voor zo'n hoerenzoon.
Maar komt hij om, dan nog ontkom ik niet
Aan mijn verdriet. Ik wil dat hij blijft leven!
Laat hij, heelhuids, waarheen hij wil, vertrekken!
Maar nog diezelfde dag wil ik verrekken.
Ik knoop mij aan de nokbalk op, ik kerf
Mijn polsen over met een spiegelscherf.
En toch zal Kolchis mij ook dan terecht
Nog honen, elke vrouw zal op haar lippen
Mijn naam vermengen met azijn en blaam:
'Daar bengelt ze, de sloor, de slet Medea,
Haar huis ten spijt, haar kuisheid en haar vader!
Zozeer verhangen naar een vreemdeling
Dat zij zich ook maar in het echt verhing!'
Dit gaat te ver. Hij heeft mij in zijn ban.
Nooit meer mag ik mij tonen aan die man.
(*af*)

(I.5)

Het paleis van Aietes. Frontis en Melas op, als boden.

- FRONTIS De zon was amper op toen JASON vóór
Het veld verscheen gelijk een godenzoon,
Een held uit tijden die vervlogen leken.
- MELAS Zijn lijf was glanzend naakt en fors gespierd.
Een band hing om zijn tors, daaraan zijn zwaard.
In d' ene hand hield hij zijn schild en speer;
In d' andere droeg hij zijn bronzen helm,
Tot aan de rand gevuld met slangentanden.
- FRONTIS De stieren kregen lucht van hem. Ze sloegen
Met bronzen hoeven vonken uit de grond.
Ze spogen vuur en, kop gebogen, hoorns
Gepriemd, begonnen ze hun stormloop op
De sterfeling – bloeddorstig, nietsontziend.
- MELAS Gelijk een rots niet voor de branding wijkt
Bleef Jason wijdbeens wachten op de schok.
Zijn schild stond als een schutsmuur voor hem neer.
Hoezeer de beesten beukten, geen duimbreed
Verschoof het schild, omwolkt door vlammen en
Geloei. Ook Jason werd bedolven onder
Verschroeiend kwijl en woeste bliksemschichten.
Doch hij bleef ongehavend overeind
Dankzij Medea's wondermedicijn.
- FRONTIS Hij schopte beide stieren op de poten
En bracht ze ruw ten val, sprong tussenin,
Greep links en rechts hun hoornen, wrong die om
En dwong ze zo te knielen tot zijn makkers
Het juk geschoven hadden om hun schonken:
Het ploegen van de akker kon beginnen.
- MELAS Hij dreef, met zware voet, de stalen staart
Diep in de aarde, harder dan graniet,
En porde, lijk een drijver, met zijn speer
De stieren in de flanken, hen verwondend –
De dieren gingen vreselijk tekeer.
- FRONTIS De bodem scheurde open, kluiten vielen
Met luid gedaver in de voren neer,
Zo groot dat niet één man ze torsen kon.
Hij smeedt de tanden achter zich, zover
Als moog'lijk in de versgemaakte sneden
Maar blikte toch steeds achterom, bevreesd
Dat hij verrast kon worden door het reeds
Tot bloei gewassen ras – de Zonen van
De harteloze, rode Moeder Aarde.
De zon was net haar zenit gepasseerd
Toen hij voor 't laatst de stieren had gekeerd.
- MELAS Daarna bevrijdde hij zijn vurig span
En joeg het weg, de wijde vlakte in,
Waar het vernederd en verweesd verdween.

- FRONTIS Heel even neemt hij rust. Uit een rivier
Put hij wat water met zijn lege helm,
Hij blust zijn dorst, hij koelt zijn borst
En hoofd, en dan vult hij zijn hart met haat –
De lust om elke slangentandsoldaat
Te doden voor de zon straks ondergaat.
- MELAS Reeds kiemden zij op heel het land, lijk halmen,
De Zonen van de wreed verstoorde Aarde.
Hun wapens maaiend werden zij geboren.
- FRONTIS Het blikkeren van helmen, speren, schilden,
Rees op ten hemel, hortend, stotend, krakend,
En van geweldig kreunen vergezeld
Lijk bij een duizendvoudig moeizaam baren.
- MELAS Steeds meer weerklonk, uit kelen die geen taal
Hadden geleerd, een angstaanjagend brullen.
- FRONTIS Steeds luider dreunde het gebonk van voeten
Op grond waaruit ze pas waren bevrijd.
- MELAS Nog even en de overmacht zou JASON
Omspoelen en ontwortelen gelijk
Lawines doen met zelfs de sterkste boom.
- FRONTIS Hij wist, achter zijn schild verscholen, dat
Behoud moest liggen in Medea's list.
Hij greep een grote ronde steen die geen
Vier mannen samen hadden kunnen tillen,
Smeet heel alleen van ver de steen te midden
Van de verbaasde Zonen van de Aarde
En dook subiet weer weg achter zijn schild.
- MELAS Lijk hongerige wolven op een zuiglam
Besprongen de maar pas geboren
Met hels gekrijs en maaiend zwaard de steen,
Elkaar verwondend eerst, daarna in woede
Dodend. Zo vielen zij reeds, één na één,
Op d' harde Aarde neer – hun eigen Moeder.
- FRONTIS Toen schoot, lijk een komeet onder zijn schild
Vandaan, zijn zwaard ontbloot, ook Jason op
Hen af. Lijk boeren die, vóór storm of oorlog,
Hun graan, al is het zo onrijp, reeds oogsten –
Zo sikkelde hij alle wezens om
Die, half ontwikkeld, half ontkiemd, nog tot
Hun middel staken in de grond waaruit
Ze zich, wanhopig schokkend, wilden wurmen.
- MELAS Geknakt, gespleten, omgehakt, onthoofd –
Nog vóór ze leefden werd hun levenslicht
Gedoofd door slechts één man met slechts één zwaard.
Hun opgetaste hoofden vormden schoven.
- FRONTIS De voren vulden zich met bloed – lijk beken,
Gezwellen na een onweersvloed van weken.

MELAS En toch moest Jason urenlang nog slachten,
Door tijdsgebrek bedreigd en afgemat,
Van dorst en honger ei zo na bezwijmend.

FRONTIS Tot hij, vlak voor de zon verzonk, dan eindelijk –
Met inzet van zijn allerlaatste macht –
De kop afsloeg van d' allerlaatste Zoon.

MELAS De dag was om. De krachtproef was volbracht.

(Jason op, uitgeput, bebloed)

JASON Medea? Waar ben je?

MEDEA *(op)* Nee! Jason! Waarom zijt gij weergekeerd?

JASON *(grijpt haar bij de schouders)*
Je bent fantastisch. Het heeft gewerkt! Je had erbij moeten zijn. Waarom huil je nu?

MEDEA Rampzalige. Maakt u hier snel vandaan.
Mijn vader kent de ware toedracht. Hij
Is buiten zinnen. Niemand is nog veilig.
Hij zal zich aan de weddenschap niet houden.
De Gouden Ramsvacht is verloren. Vlucht!

JASON En jij dan?

MEDEA Maakt u om mij geen zorgen. Redt uzelf.

JASON Na wat jij voor mij gedaan hebt?

MEDEA Vindt hij ons samen, deelt gij in mijn lot.

JASON Ik laat je niet in de steek.

MEDEA Laat mij! Ik wil alleen dat gij niet sterft.

JASON Ik wil niet dat jou iets overkomt vanwege mij.

MEDEA Gij kent de woede van Aietes niet.

JASON Juist wel.

MEDEA Wat wilt ge tegen overmacht beginnen?

JASON We vluchten. Samen.

MEDEA *(verzaligd)*
Naar Jolkos?

JASON Toch op z'n minst Kolchis uit.

MEDEA Ah zo?

JASON Of helemaal naar huis, als je dat wilt.

MEDEA *(kwaad)* En dan?
Als wat zult gij in Jolkos arriveren?
Avonturier? Mislukkeling. Piraat!

En ik zal minder zijn dan dat. Beroofd
Van eer en van familie, door uw schuld.
Door iedereen geminacht en gesmaad.

JASON Wat wou je anders doen?

MEDEA *(wendt zich af)*
Wat mij te doen staat als een koningsdochter.

JASON Er wordt jou geen haar gekrenkt. Ook niet door jezelf. Ga mee! *(grijpt haar hand)*

MEDEA *(trekt zich weer los)*
Op één conditie. Néémt mij mee naar Jolkos.
Maar treedt daar ter bescherming van mijn eer
En goede naam als overwinnaar aan.

JASON Hoe dan?

MEDEA Bedenkt voor mij en mij alleen een rol
Waardoor ik voor de rest van uw bestaan
Respectvol kan vertoeven aan uw zijde.
Dat is uw eed. Dat moet ge mij beloven.
In ruil verover ik voor u het Vlies.

JASON De Gouden Vacht stelen? Voor mij?

MEDEA Voor u zou ik desnoods de zon doen doven.

(Jason en Medea samen af)

FRONTIS Medea leidde Jason bij de hand
En bracht hem, langs een doolhof van spelonken,
Tot aan de rand van de Gewijde Wouden.
Daar stond het Zonnealtaar, in verval,
Waarop de Gouden Ram ooit was geofferd.

MELAS Hoog in de Eik van Ares hing zijn Vacht
Te vlammen lijk een wolk die op de kim
Al stralen vangt, vlak voor een dageraad.

FRONTIS En ziet! Meteen verhief zich de bewaker —
De Slang wier Duizend Ogen nimmer slapen.

MELAS Zij siste oorverdovend lijk de mond
Van een vulkaan die stoom en zwavel braakt.

FRONTIS Het monster kronkelde zijn windingen
De lucht in lijk bij bosbrand roet en rook
Omhoogschieten: in woedende spiralen.

MELAS Zijn meterslange tong schoot in en uit
Zijn bek. Zijn vel: bedekt met stalen schubben.
Zijn nek: gekromd, gereed om toe te slaan.
Zo keek hij neer op Jason en Medea.

FRONTIS Maar toen begon Medea honingzoet,
Geholpen door haar kennis der magie,
Aan 't zingen van een toverlied. Subiet
Sloot één voor één de Slang haar ogen, ook

De ruggengraat van haar spiralend lijf
Ontspande zich – een stalen veer die zich
Ontrolt in vuur. Haar windingen vervloeiden,
Lijk golfjes op een strand bij windstil weer.

MELAS Zijn oren dichtgemaakt met was, om niet
Het slachtoffer te worden van haar lied,
Klom Jason in de boom, passeerde zakken
Waarin geraamtes rammelden van mannen
En trof, gans in de top, het Gulden Vlies.

FRONTIS Hij bond het om zijn schouders, nam een sprong,
Belandde naast Medea op de grond
En kuste haar in blijdschap op de mond.

(beiden af)

(I.6)

*De oever van een rivier in Kolchis. Idas, Telamon, Jason
en Medea ontvluchten Kolchis.*

JASON Snel!

IDAS Een vrouw aan boord brengt ongeluk.

JASON Ze heeft mij gered en dus jullie ook.

IDAS Ik heb haar niets gevraagd.

TELAMON Wat moet dat arme kind bij ons beginnen?

JASON Ze blijft voor altijd aan mij zij, en ik aan die van haar.

TELAMON Oh?

IDAS Dat Gulden Vlies komt niet alleen.

JASON Denk wat je wilt, zij komt mee. Snel!

(Idas en Telamon af)

MEDEA Mijn zus! Wat wordt van haar en haar twee zonen?

JASON Daar denk je een beetje laat aan.

MEDEA Zij zal gestraft worden. Door mij! Om u!

JASON Het spijt me, er is amper plaats voor jou.

MEDEA Neemt haar dan mee in plaats van mij.

JASON Zij zal haar zonen achterlaten? Wees redelijk.

MEDEA Ik zou ter plekke kunnen blijven om
Het lot te delen dat hen overkomt.

JASON Als dat is wat je wilt...

MEDEA En wat wilt gij?

JASON Dat kan ik in jouw plaats toch niet zeggen? Ik wil wat jij wilt, punt. *(stilte)* Ga je mee of blijf je? Beslis! *(stilte)* We móeten weg! *(kust haar)* Ik zie je bij de boot?
(af)

MEDEA *(knipt een lok af en legt ze op de grond)*
Chalkiope, mijn moeder, zus en voedster:
U draag ik over berg en zeeën mee,
Begraven in een schrijn, diep in mijn boezem.
Dat kleine heiligdom moet hij mij laten,
Al is de vraatzucht van zijn passie nog
Zo groot. Was hij maar, vóór hij landde,
Gebotst op rotsen, ver van hier gestrand,
Met schip en al vermalen en vergruisd...
Vaarwel, mijn zus. En met u heel dit huis.
(af)

AIETES *(op, met Apsyrtos plus Chalkiope en zonen in boeien)*
Medea!
Durft gij dezelfde lucht niet meer te asemen
Van wie u liefhad? Zijn wij plots melaats?
Welaan:
Laat mij u, bij de Zonnegod, vervloeken.
Wie gij ook moogt ontmoeten, hij of zij
Verdenkt u al op voorhand van verraad.
Wie zich ook lijfelijk met u verbindt,
Beklaagt het zich vanaf de eerste nacht.
Uw neven zullen boeten voor uw misdrijf...

CHALKIOPE Aietes, vader! Hoort mij aan.
Veroordeelt mij. Schenkt mij een straf. Ik was 't,
Die aan de oorsprong lag, dus laat hén gaan.

AIETES Kent iemand haar? Ze trekt op mij. Wat is
Uw naam, madam? En welke arme sloeber
Was ooit zo malheureus u te verwekken?

CHALKIOPE Mijnheer,
Vervloeken is uw privilege niet.
Wat gij uw ene dochter toe durft wensen,
En wat gij met de and're wilt gaan doen,
Staat morgen of vandaag uzelf te wachten.

AIETES Wat kan mij nog aan rampspoed overkomen?
Twee keer belandt een vreemde in mijn rijk,
Twee keer maakt hij zich meester van mijn oogappel.
Ik heb geen dochters meer. Alleen een zoon.
Apsyrtos? Gij, mijn laatste naamgenoot?
Vertrekt en neemt de leiding van mijn vloot.
Vervolgt die Griek, verschalkt uw zus en slaapt
Haar weer naar hier. Nog levend of al dood.
Ik zal mijn faam beamen. Indien niet
Als vader, dan toch minstens als despoot.

(allen af)

Tweede Bedrijf

(II.1)

*Een eilandje tussen Kolchis en Griekenland.
Telamon en Medea bij een schraal kampvuur.*

- TELAMON Heb je het gezellig? (*Medea haalt schouders op*) Lust je een kopje water? Wat brood, dan? (*Medea schudt van nee*) Niet zo stressen, Medea. Het is niet ver meer, nu. Het heikelste is achter de rug. Na dit eiland zijn de zeeën kalm. Niks geen stormen meer of kans op zeerovers. Een fluitje van een cent.
- MEDEA Het leger van mijn vader geeft niet af.
- TELAMON Heb eens wat meer vertrouwen in JASON! Hoe hij het klaarspeelt, mij een raadsel, maar hij krijgt geheid zijn zin. Altijd! De bewoners van dit gat? Die windt hij ook nog om zijn vinger, let maar op.
- MEDEA En u? Draait hij ook u soms om zijn vinger?
- TELAMON (*lacht*) Waarom zit ik hier, denk je? Ver van huis? Hongerig en uitgeregend, afgepeigerd als een polderknol? En het gekke is: hem neem je nooit iets kwalijk. Hij meent het allemaal oprecht. Dat voel je. En dan smelt je voor 'm.
- JASON (*op, met Idas*) Godverdegodver.
- TELAMON Welk goed nieuws?
- JASON Ze hebben tenminste naar mijn argumenten gelúisterd.
- TELAMON Nee! Ik voel het al aan mijn water: Aietes biedt hún het Gouden Vel aan? In ruil voor ons vel?
- JASON Dat durft hij niet. Zelfs op dit eiland heeft men van de weddenschap gehoord. Iedereen erkent dat ik gewonnen heb.
- TELAMON Wat is dan het probleem?
- IDAS Naar mij moet je niet kijken, ik heb voorspeld dat er geduvel van zou komen.
- TELAMON Van wat?
- JASON Hij wil dat Medea hier blijft. Tot iemand die recht mag spreken over dit gebied, beslist of zij ja dan neen terug moet naar het ouderlijke gezag. Zolang houdt zijn zoon het eiland omsingeld.
- TELAMON En de autochtonen?
- JASON Die gaan akkoord.
- IDAS Die zijn als de dood.
- TELAMON En wie is de rechter van een negorij als deze?
- JASON Dat weet natuurlijk niemand.
- IDAS Zo neemt vaderlief ons alsnog te grazen. Dankzij haar.
- MEDEA Jason?
Kan ik u even spreken? Alstublieft?

IDAS Er zal meer nodig zijn dan dat.

TELAMON Laat je niet intimideren. Gooi het in de groep.

MEDEA Onder vier ogen. Ik en gij. Alleen.

IDAS Zullen wij dan maar meteen helemaal ophoepelen?

TELAMON Ach, geef dat kind de ruimte.

IDAS De ruimte? Ze kan de hele ruimte krijgen!

(beiden af)

MEDEA Welk prachtig plan bekokstooft gij rond mij?
Ik zwoer mijn dierbaarste verwanten af
In strijd met eer en plicht – om wie? Om wat?
Om moederziel alleen getransporteerd
Te zijn van hot naar her – Piet Snot, probleem,
Een voddenbaal, het blok aan ieders been!
Aan wat verdien ik dat? Ik leerde u
Hoe gij de stieren moest verslaan en zelfs
De Slangenkrijgers! Heb ik het Serpent
Niet zelf bedwelmd opdat gij ongestoord
Uw Vacht kon roven in het bladerdak?
Door mijn verdwazing en tot uw verbazing
Gaf ik mij prijs, met niet één kost of eis,
En deed zo álle vrouwen oneer aan.
Maar hebt het lef niet mij nog meer te schampen!
Laat mij niet achter. Gaat niet zonder mij.
Aanvaardt mij, neemt mij mee. Ik ben voortaan
Uw zus, uw dochter en uw vrouw. Omdat
Ik niets ben zonder u. En met u alles.
Gelijk gij alles zijt, voor mij, in één –
Familie, vrienden. Hoop, geheugen, dood...
Veroordeelt mij niet hier te wachten op
Het vonnis van een onbestaande rechter.
De uitkomst van dat schijnproces ligt vast!
Gij loost uw last, ik word verkast. Maar hoe
Kom ik mijn vader thuis weer onder ogen?
Een wandelende schandpaal. Afval. Gruis.
Weest mijn beschermer. Toeverlaat. Mijn man.
Als dat – vergeeft mij dat ik ween – niet kan,
Doorsteekt dan ogenblikkelijk mijn keel.

JASON Medea, alsjeblieft. Beheers je een beetje. Je doet me pijn. Ik gaf mijn woord, hoe kun je dan denken dat ik je naar je vader terug zou zenden? Als ik dat gewild had, had ik het allang gedaan. Je moet niet zo snel in paniek raken.

MEDEA Ik panikeer niet. Ik ben realistisch.

JASON Het is maar wat je realistisch noemt. Ik probeer alleen wat tijd te winnen. Want we zitten wel mooi in de nesten. En toch wel een tikkeltje om jou.

MEDEA Om mij!

JASON Rustig nou... Ik zeg alleen: die eilanders denken dat wij jou geroofd hebben. Weten zij veel!

MEDEA Lijkt onze liefde dan zo vergezocht
Dat gij erover spreekt noch ermee pocht?

JASON Medea... Waarom doe je zo? Dat agressieve. Waarom ben je onzeker?
Goed, ik ben misschien niet zo stormachtig in mijn... Gevoelsuitingen, zeg maar.
Dat is bij ons nu eenmaal niet zo het gebruik.
En zelf zit ik nog minder zo in elkaar. Ik ben meer het type van... Nou, ja...
Met de beide benen op de grond. Doe gewoon, dat is al gek genoeg. Maar daarom gaat,
wat ik voel, toch niet minder diep? Snap je?

MEDEA Direct. Uw passie is zozeer geheim
Dat niemand ze mag merken, zelfs niet ik.

JASON Nu doe je het weer. Waarom toch? Ik. Geef. Mijn. Woord.
(kust haar lang en vurig op de mond)

MEDEA *(tegen haar tranen vechtend, wurmt zich los)*
Ik ben niet altijd meester van mijn woorden.
Van kindsbeen is mijn spraak gemutileerd.
Ik praat gelijk ik ben gebekt: ik bijt
En raak dat niet meer kwijt. Iets anders heb
Ik nooit geleerd. Ik bas, ik blaf. Nog meer
Ten overstaan van wie ik liefheb dan
Ten overstaan van wie mij degouteert.

JASON *(lacht)* Dan zorgen we er toch gewoon voor dat je blijft bijten?

MEDEA Akkoord.
Ik bijt naar u. Tot in de eeuwigheid.
(ze kussen weer)

JASON Voorlopig zitten we muurvast. Misschien moet ik maar eens gaan praten met die broer van jou.

MEDEA U zal Apsyrtos niet eens willen spreken.

JASON Een open gevecht halen we niet. En dan val jij zeker in zijn handen.

MEDEA Al wie een Kolchisch leger wil verslaan
Kan met het doden van één man volstaan.

JASON Waarom zou jouw broer met een duel instemmen? Met zijn overwicht? Wees logisch.

MEDEA Als ik hem vraag te komen naar een vrijplaats,
Voor een gesprek onder vier ogen, komt hij.
Hier is, vlakbij, een tempel van Artemis –
Godin der jacht, der kuisheid en des doods.
Gij legt u daar in hinderlaag en rekt,
Meteen en zonder mededogen, met
De zoon af van Aietes. Wacht alleen
Tot ik mijn sluier voor mijn ogen sla.

JASON Jij wilt dat ik je broer ombreng?

MEDEA Ons rest geen keus. Het is de enige manier.
Eén zelfgeschreven brief lokt hem naar hier.

JASON *(stilte)* Zelf heb ik geen beter plan.

MEDEA Ik schrijf de brief. Gij regelt de gezant?

(Jason bedrukt af)

MEDEA
Moet dit mijn lot zijn, dat ik – boven op
Mijn andere, al schandelijke daden –
Mij thans laat dwingen tot een aanslag op
Mijn eigen vlees en bloed? Het is de schuld
Van de verdorven goden die mijn dorst
Naar Jason lijk een kanker in mijn borst
Tot bloei doen komen. Eén ding smeed ik hen.
Laat dit de laatste van mijn zonden zijn en
Bewaart mijn broer van nodeloze pijnen.
(af)

(II.2)

In de tempel van Artemis, bij nacht.

APSYRTOS
(op) Medea?
Hier ben ik. Heel alleen, gelijk ge vroegt.
Geen mens die weet dat ik hier ben. In veld
Noch weg Kolchiden, buiten ik en gij. (stilte)
Waarom toont gij u ook niet, lieve zus?
Ik ben het maar. Uw kleine broer. Medea? (stilte)
Wat kan ik onverhoeds of bruut begaan
Dat u, in weerwil van uw goesting, mee
Doet gaan? Toe... Gunt mij minstens toch de kans
Om u een allerlaatste keer te spreken.

(Medea op)

APSYRTOS
Amai.
Ge ziet er even schoon uit lijk altijd.
Wat witter, in uw wezen. Waarom slaat ge
Uw sluier voor uw ogen – zijt ge bang?
Toch niet van mij, voorzeker? Ik ben blij
Dat ik u zie. (stilte) Ik mis u zo. Waarom
Liep alles toch verkeerd? Komt weer. Het is
Nog niet te laat. Ik zal bij onze pa
Voor u mijn beste woordeke placeren.
En gij bij hem, voor onz' Chalkiope.
Hij wil haar laten doden. Hij is kwaad.
Maar ja: ge weet toch hoe dat gaat, met hem?
Hij roept dan en steekt rare toeren uit.
Het meest nog tegen wie hij gaarne ziet.
Gij waart altijd zijn troetelkind, niet ik.
Altijd zag iedereen het liefste u.
Als gij de moed opbrengt van weer te keren,
Laat hij zich paaien om de spons te veggen
En wordt het ál opnieuw lijk vroeger, zus.
Ik zou u gaarne weer naast ons zien zitten.
Aan tafel, 's morgens. 's Avonds, in den boomgaard.
En 's middags gaan we samen zwemmen lijk
Twee otters die ravotten in den uitkom.
Gij hebt mij leren springen, leren zingen.
Ik kan met het gedacht niet leven dat wij
Mekaar subiet voor 't laatst een kus gaan geven.

MEDEA *(kijkt hem aan)*
 Apsyrtos, vlucht! Gaat naar uw legers t'rug
 En trekt ze van dit eiland weg. Ik smeek u.

APSYRTOS Dat kan niet. Hoe moet ik hem dan opnieuw
 Onder de ogen komen? Hij is al
 Genoeg door Jan en alleman verlaten.

MEDEA Gaat weg! Ik smeek u! Vlucht voor het te laat is.

APSYRTOS Ik blijf, Medea. Tot ik antwoord krijg.

(Jason springt te voorschijn en steekt hem neer)

MEDEA Nee!

APSYRTOS *(stervend, op zijn knieën)*
 Medea? Wat gebeurt er? Kijkt mij aan.
 Ik bloed. Mijn buik ligt open. Helpt mij toch.

MEDEA *(tot JASON)*
 Waar bleeft gij nu! Ik vroeg u niet te aarzelen!

JASON Ik ben hier net, ik kon niet eerder.

APSYRTOS *(weent)* Het doet zo vreselijk veel zeer, Medea.

MEDEA Te laat zijn – nú? Hoe kunt ge mij dit aandoen?

JASON Ik botste op een troepje Kolchiërs en vreesde voor een hinderlaag.

APSYRTOS Laat mij niet liggen, kijkt mij aan – ik bloed.

MEDEA Hoe kunt ge zo verzaken aan uw plicht?
 Ge hadt van eerstaf vroeger moet komen!

JASON Het spijt me, eerlijk waar.

APSYRTOS Ik kwam alleen, ik was geen kwaad van zins.

MEDEA Verlos die jongen uit zijn lijden. Snel!

APSYRTOS Niet doen. Ik bid u. Laat mij leven. Toe...
(Jason aarzelt; Apsyrtos krabbelt naar haar toe)
 Zelfs nu, Medea, kan het nog. Komt terug.
 Ik zal het u vergeven en hij ook.

MEDEA Maar steekt dan toch...

APSYRTOS Kijkt mij toch op zijn minst nog één keer aan.

MEDEA Steekt! *(Jason steekt, Apsyrtos sterft)*

JASON *(na een lange stilte)* Het spijt me oprecht.

MEDEA Dit heb ik niet gewild. Niet dit. Niet zo.

JASON En nu?

MEDEA Ik heb zijn bloed gezien, en ook zijn blik.
Gezien de plek – een tempel – weegt die smet
Nog zwaarder door. Alleen de felste rituelen
Zijn ooit in staat de bloedschuld weg te wassen
Die kleeft aan ons na deze gruweldaad.

JASON Welke rituelen? Welke, Medea! (*schudt haar dooreen*)

MEDEA Om te beginnen: snijdt drie eerstelingen
Uit zijn nog warme lijf en offert ze –
Vermengd met goudstof, mirre en wat wijn –
Aan de Godin wier woning is onteerd.

JASON Daarna?

MEDEA Lik, juist lijk ik, van zijn nog warme bloed.
Drie keer. En spuwt het drie keer opnieuw uit.
Daarmee is onze doem al deels gestuit.

JASON En wat stuit het andere deel?

MEDEA Dat kan maar uit de handen van één vrouw.
Zij leeft, haar kennis en talent getrouw,
Als eenzaam, op Aiaie, hier vlakbij.
De zuster van mijn vader. Tante Kirke.

(beiden af, Jason sleept het lijk van Apsyrtos mee)

(II.3)

Op het eiland Aiaie, Kirkes woonplaats.

- KIRKE *(op, geblinddoekt, wast zich het hoofd en de handen)*
Geen zee van zuur of zout zal zuiveren
Wat deze nacht mij bracht aan huiveren.
De muren en de deuren van mijn huis
Leken te druipen van een troebel bloed.
Een blauwe vlamengloed, een giftig vuur,
Verteerde al mijn kruiden. Al mijn kruiken
Met zalf en balsems barstten of ontploften
Met geuren die niet langer heil of geil
Maar walg en zweren wekten, lijk de pest.
Verschroeid en half verstikt kroop ik naar buiten
En trof daar een nog grotere ravage.
De wereld zelf leek zonder hoop verziekt,
Bevolkt door beesten die geen beesten waren
Maar samenraapsels, met een kop of drie.
En onder wat moest doorgaan voor hun poten
Begon de grond, de bodem zelf, te rotten.
Hij reet, met hels gedruis en walmend, open
En kauwde lijk een mond op alle schepsels.
Alzo verslond een dolle Moeder Aarde
Wat ooit, ikzelf inclusief, uit haar ontstond.
(schrikt op)
Wie daar?
Treedt nader, komt te voorschijn, maakt u kenbaar.
- MEDEA *(op, gevolgd door Jason)*
Ik ben het maar. Uw jongste nicht. Medea.
- KIRKE
Wie is de Griek die zich op mijn terrein
Durft wagen, ook al toeft hij aan uw zijde?
- MEDEA
Geen nood. Een vriend. Hij is ons welgezind.
- KIRKE
Waarom verschijnt gij dan onaangekondigd?
Onthult van uw bezoek de ware reden.
- MEDEA
Ik heb maar één verzoek: verschoont ons, tante.
Verleent ons geestelijke reiniging.
Zo niet gaan wij gebukt onder een vloek
Die hij noch ik verdiend heeft en laat staan
Gezocht. Geeft ons uw zegen en wij gaan.
- KIRKE
Ik hoop maar dat mijn droom mij niet voorspelt
Dat iets onzegbaar groots en wreeds u kwelt.
(legt haar handen op het hoofd van Medea; weent)
Oh, ongelukkige...
Hoe durft gij mij verzoeken u te louteren?
Met deze zonde moet ge leren leven –
Er is een schuld die zich niet laat vergeven.
Van mij hebt gij geen kwaad te duchten, als
Verwant en boeteling kwaamt gij. Alleen:
Verlaat mijn huis thans. Wéést de metgezel
Van deze onbekende vreemdeling.
Maar klopt dan nooit meer smekend aan mijn deur.
Ik keur uw liefde nimmer goed en stem
Er nooit mee in dat gij u mengt met hem.

JASON *(gaat tussen Medea en Kirke in staan)*
Mevrouw? Gun mij de kans ons te verdedigen. Medea houdt van u. Ze kijkt naar u op.
Haar treft geen schuld. Ik vrees dat ik verantwoordelijk ben voor wat haar overkomt.

KIRKE
Uw durf en eenvoud sieren u, mijnheer.
Ik hoop dat zij volstaan om haar te steunen.
Vaarwel. Ik bid dat u direct wilt gaan.

IDAS *(op met het Gulden Vlies, Telamon in zijn spoor)* De vloot van Kolchis omsingelt Aiaie!

TELAMON
Aietes zelf voert het bevel.

IDAS
Zijn eisen zijn geen zier veranderd!

TELAMON
Het Gulden Vlies blijft van ons maar dat arme kind moet gevonnist worden.

IDAS
Maar wie is godverdomme rechter van deze uithoek!

TELAMON
Hijzelf, ongetwijfeld.

IDAS
We kunnen geen kant meer op!

MEDEA *(omknelt de knieën van Kirke)*
Tante!
Weerstaat mijn vader. Levert mij niet uit.
Wat was mijn grote fout? Ik joeg een gril na
Die, gaandeweg eerst, omsloeg in verslaving.
Zo volgde ik een vreemdeling tot hier.
Maar zonder eer of kuisheid te verliezen!
Wat gij ook denkt en iedereen zal zeggen:
De schande die mij wacht is ongegrond.
Mijn meisjesgordel is nog ongeschonden.
(weent)

KIRKE *(tot Idas en Telamon)*
Gaat naar mijn broer Aietes. Laat hem weten
Dat in Aiaie niemand recht zal spreken
Behoudens ik. Mijn vonnis luidt als volgt.
Zolang een meisje maagd is, hoort ze bij
Haar vader thuis. Deelt ze het bed, met wie
Dan ook, of draagt ze in haar schoot diens kroost,
Zal niets haar scheiden van haar echtgenoot.
(tot Medea)
Het spijt me, kind. De wet heeft ook zijn rechten.
(af)

JASON
Idas. Telamon. Ga naar de despoot. Deel hem het vonnis van zijn zuster Kirke mee.

MEDEA
Nee...

JASON
En meld hem dat ik zo-even met zijn dochter ben gehuwd. Zeg dat ze mijn bed deelt en mijn
kinderen zal dragen.

MEDEA *(stilte)*
Zegt het mij. Zégt het.
Ik moet het in uw eigen woorden horen.
Zweert dat ge mij als echtgenote in
Uw huis zult voeren. In mijn volle rechten.

JASON Oké. Je wordt mijn vrouw. In goede en in minder goede dagen.
En natuurlijk in je 'volle rechten'. Jongens?

IDAS Godverdegodver. *(stapt weg)*

TELAMON Doe normaal. *(volgt)*

IDAS Ik dóe normaal.
(af, met Telamon)

JASON Wat scheelt er? Ben je niet gelukkig?

MEDEA Ik had zo graag gewacht. Om, zonder druk,
In Jolkos te beginnen aan 't geluk.

JASON Ik had het mij ook anders voorgesteld. Wat maakt het uit?
Op zijn minst is ons huwelijksbed van goud. *(hand in hand af, met het Gulden Vlies)*

AIETES *(op, met het lijk van Apsyrtos in de armen)*
O Zonnegod, waar is uw lichtend oog?
Ooit was ik driemaal vader, nu ben ik
Nog slechts de drager van gemis en leegte:
Het kind dat ik het meest beminde heeft
Het enig kind vermoord dat mij beminde.
Ooit was ik rijk en machtig en gevreesd
En plots verloor ik alles wat er is.
Twee dochters had ik, én ik had een zoon,
Ik werd geroemd, men noemde mij fortuinlijk...
(toont zijn zoon)
Is dit fortuin? Dat, op de koop van kwaal
En catastrofe die elkeen al kent,
Een vader heel zijn kroost verliezen kan.
En door de goden wordt gesard met pijn,
Te groot om mee te leven, en te klein
Om zich er troostend door te laten doden.
Ik mag dan vorst zijn, sater of satraap,
Dit is een val waaruit ik niet ontsnap.
Wat is mijn taak, waarom loop ik hier rond,
Waar dient mijn oude lijf nog voor nadat
Het heeft begraven en beweend wat het
In jonger jaren zag geboren worden?
(streelt zijn zoon, glimlacht)
Ik zie steeds voor mij hoe hij leerde knipogen.
Zijn eerste woordjes, en zijn eerste stap...
Het mensdom kent maar één gelukkig slag:
Al wie gespaard blijft van het ouderschap.
(af)

Doek / Pauze.

Deel II

In den vreemde / Thuis

Derde Bedrijf

(III.1)

*Korinthe. Vlak voor het beklemmend kleine huis van
Jason en Medea. Alle soorten grijs en donkerblauw.
De werkster.*

DE WERKSTER *(veegt de stoep)* Was mevrouw maar nooit naar dit land afgezakt. Ik weet niet of ze al zo was, of dat ze hier zo geworden is. Feit blijft: ze is ontzettend moeilijk in de omgang. En vreemd. Maar ze woont hier nu al jaren en wat de mensen weleens willen vergeten: zonder haar was Jason niets. Ergens is haar gewrongenheid zelfs begrijpelijk. Zij is hem gevolgd, niet omgekeerd. De helft van alle wereldzeeën over, met achterlating van heel haar hebben en haar houden. Zo belandt ze in zijn lang beloofde Jolkos. En daar blijkt van zijn weddenschap geen woord te kloppen. Daar staat zij dan, waar moet ze heen? Dus laat ze zich verleiden, eens te meer. Tot praktijken waar ik het niet graag over heb maar die wel de koning daar een kopje kleiner helpen maken. Maar weer loopt het plan uit op een sisser, weer moeten ze vluchten. En zo belandt ze hier. Korinthe. Geen kwaad woord over Korinthe. Nette mensen. Nette omgeving. Niks geen onveiligheid. Maar het blijft Korinthe. En hier blijkt dat er sleet zit op het huwelijk. Sleet? Er zijn vissen op het droge die langer vers gebleven zijn. Ze zijn niet voor mekaar gemaakt. En wat er nu weer is gebeurd? Dat laat mevrouw niet over haar kant gaan. Want mijnheer gaat niet vrijuit. Mijnheer gaat vreemd. Goede smaak kan niemand hem ontzeggen. Kreousa, de jonge knappe dochter van koning Kreoon. Enig kind en met een bruidsschat die er niet om liegt. Twintig jaar jonger dan hij maar tot over haar oren verliefd. Hoe hij het doet? Hij pakt je in waar je bij staat. Hij bedoelt het allemaal zo goed. En hij gelooft het allemaal zelf. Alleen mevrouw gelooft het nu wat minder. Zij roept moord en brand. Over haar eer die is geschonden, haar trouw die is beschaamd. Het is gênant. De mensen mijden haar. Zij roept dan maar haar goden aan. De hele nacht, als 't moet. Waar ze de kracht vandaan blijft halen? Eten doet ze niet en als ze niet bidt, smelt ze in haar tranen weg. En zoals ze de laatste tijd kan zitten kijken naar haar twee Zoontjes? Voor hen is het het ergst. Soms hoor ik haar ook tegen hén tekeergaan. En dan huilen die kinderen. In stilte. Helemaal hun vader. Het volgende moment zit zij al op haar knieën, te snikken en vergiffenis te vragen. Ze knuffelt haar jongens bijna dood. Twee zulke jonge jongens — wat daar toch van moet worden?

DE SPORTLERAAR *(op, in het gezelschap van de jongens)*
Heb jij niets beters te doen? In plaats van rond te hangen, buiten?

DE WERKSTER Ik hield het binnen niet uit. Ik heb met haar te doen.

DE SPORTLERAAR Ze weet niet wat haar nóg te wachten staat.

DE WERKSTER Wat dan ?

DE SPORTLERAAR Ik heb mijn mond nu al voorbijgepraat.

DE WERKSTER Ik kan zwijgen. Als het graf.

DE SPORTLERAAR Jongens, ga vast wat spelen in de tuin! Ik kom zo!

(jongens af)

DE SPORTLERAAR Een paar bejaarden zit in de kantine van de zwemclub aan een tafeltje, kopje thee, koekje erbij, én maar emmeren, lekker luid want ze horen geen van allen goed, dus ik móet wel luistervinken. Zegt de een het. Tegen die andere. Hij zegt: 'Heb je het gehoord?'

DE WERKSTER Wát dan?

DE SPORTLERAAR 'Kreoon laat eindelijk dat Kolchisch mens uitzetten. En haar twee kinderen ook.' Het kán een roddel zijn. Maar ik ga vast op zoek naar een nieuw baantje.

DE WERKSTER Jason zou dat zomaar laten gebeuren? Z'n Zoontjes uit zijn leven weggewist, omdat hij ruzie met de moeder heeft?

DE SPORTLERAAR Zo gaat het toch? Het nieuwe nest verdringt het oude. Wat heeft hij aan die twee? En zij aan hem? Met steeds dat mens weer in de buurt, dat de kinderen opzet tegen hem?

DE WERKSTER Dit overleeft mevrouw niet.

DE SPORTLERAAR Wat heeft ze liever? Dat ze zonder hen wordt uitgezet?

DE WERKSTER Dit wordt haar ondergang.

DE SPORTLERAAR Ze komt het snel genoeg te weten.

(beiden af)

(III.2)

Binnen in het huis.

Medea.

MEDEA *(in Korinthische, ietwat sleetse kledij; klaagt)*
Wee mij. Het is gedaan. Het is voorbij.
Ik kan niet meer. Mijn einde is nabij.
Mijn leven is een maat voor niets geweest,
Ik ben van minder waarde dan een beest.
Geen mens is sinds het tellen van de tijden
Zo tergend veel ellende aangedaan,
Ten hemel schreiend onrecht moet ik lijden,
Malheur, miserie, onheil ondergaan.
Vervloekt het kroost van moeders gelijk ik,
Die niets dan rampen is beschoren. Sterft,
Vlees van mijn vlees. Sterft met uw vader mee.
Vergaat met heel zijn land, zijn lijn, zijn bloed.

JASON *(op, ingehouden woedend)* Alsjeblieft, zeg. Doe niet zo opgefokt. Had je, als een redelijk mens, de dingen uitgepraat in plaats van ze met je hysterie steeds weer op te blazen, had je kunnen blijven. Dat was beter geweest voor iedereen. Denk je dat ik het prettig vind? Als je dat denkt, scheld mij dan maar weer uit. Blaf me maar af. Ik ben het gewend. Maar dat jij zó achterlijk kunt zijn om ook nog overal te lopen schelden op Kreoon en zijn godganse familie? Die man heeft het hier voor het zeggen. De koning, verdomme. En dan kijk je ervan op dat je wordt uitgezet! Het is je eigen schuld. En ik heb me nog zó bij hem zitten uitsloven voor jou: 'Laat Medea blijven, ze zal zich gedragen.' Maar jij volhardt in je waanzin, jij moet zo nodig het vorstenhuis bedreigen. Dat is er toch om vragen? Men kent jou, men is bang. Jij maakt mensen bang, en jij doet alles om die angst nog te vergroten. Het zij zo, ik kan het niet meer verhelpen. Maar ik wil niet vergeten wat je voor mij hebt betekend. Jij mag dan je eigen glazen ingooien, ik ontloop mijn verantwoordelijkheden niet. Het mag mij kosten wat het wil, ik zal zorgen dat jij niets te kort komt. En de jongens zeker niet. Het is al erg genoeg dat ik hen, door jouw schuld, niet zal zien opgroeien.

MEDEA

Gij laffe, platte, hypocriete klootzak –
Al is dat laatste woord verkeerd gekozen
Voor wie zo weinig weg heeft van een vent.
Hoe durft gij nog uw tronie te vertonen?
Maar ik ben blij dat ge gekomen zijt.
Er ligt nog 't een en 't ander op mijn lever
En 't is te hópen dat de waarheid kwetst.
De feiten kunnen het getuigen: ik
Heb u gered in Kolchis bij uw proef.
Dat Gulden Vlies verwierft ge dankzij mij.
Ontsnapt aan 't Kolchisch leger? Dankzij mij.
Uw reis retour naar Jolkos? Dankzij mij.
En wie werd daar het meest voor schut gezet?
Ik.
Wie had haar huis en land verlaten? Ik.
Haar zuster in de steek gelaten? Ik.
Haar vader en haar broer verraden? Ik.
Verblind van liefde een paljas gevolgd,
Vol hoop naar Jolkos meegevaren? Ik.
En wie kreeg daar zijn zaak niet van de grond?
Gij.
Wie zat in zak en as te janken? Gij.
Wie vroeg mij om een plan te smeden? Gij.
Wie zag de koning dáár het liefst vermoord,
En opgevolgd door ons getweeën? Gij, gij, gij.
En wie kon 's and'rendaags opnieuw gaan lopen?
Wij!
(weent) Er valt niets laags op aarde te bedenken
Of ik heb het gedaan, in naam van u.
Nooit heb ik iets gekend van waarde of
Ik heb het afgestaan, in naam van u.
En thans ruilt gij mij in? Voor jonger vlees?
Ik kon uw stap misschien nog snappen, had
Ik u geen zonen kunnen schenken. Nu?
Gij hebt uw woord en eed van trouw vermorzeld.
Gij hebt mijn lijf bevuild, mijn hart besmet,
Mijn lippen doen ontsteken met uw kus.
Gij biedt uw gulle hulp aan? Zegt mij dus:
Naar waar moet ik straks gaan? Mijn vaders huis?
De dochters van de dode vorst van Jolkos?
Die staan voorzeker klaar met open armen!
Om uwentwille wacht mij enkel haat
In elke stad en streek die tussen mij
En mijn geliefde land van herkomst staat –
En daar wacht mij de grootste walg van al.
(lacht) Weet uw verloofde wat ge mij beloofde,
En zij dus mag verwachten van haar man?
Hij laat zijn eigen vrouw het land uitschoppen,
Van kraai beroofd maar niet van zijn twee kinderen.
Mijn God! Waarom laat diamant zich wel
Op 't eerste zicht van afval separeren,
Maar draagt de mens geen zichtbaar teken om
De edelsteen te scheiden van de stront?

JASON

Godallemachtig! Ik doe een nuchter voorstel, jij raast daar als een brulboei overheen.
Vind jij echt niet dat jij je verdiensten een beetje aandikt? Je hebt me geholpen, vroeger,
lang geleden, niemand die het zal ontkennen, ik blijf je dankbaar. Maar hebben mijn makkers en
ik niet op zijn minst een piepklein aandeeltje gehad? En mag ik geen aanspraak maken op deze
minuscule merite: jou níet te hebben gedumpte op een van de honderden eilanden die we
passeerden? Zoals mijn makkers mij iedere dag smeekten? Ik heb mijn woord gehouden.
Zo goed en zo kwaad als ik kon. Maar moet je ons horen, mens. Als dit een huwelijk is, is elke
burgeroorlog er een. Dat los je niet op door eindeloos te janken over vroeger. Of nee, láten we het
eens hebben over vroeger. Mogen we alsjeblijft af van het idyllische plaatje van jouw land?
Veel melk en honing lagen daar niet voor het oprapen. Ik heb in mijn leven niet zulk een

troosteloze teringplek bezocht. Bij die geweldige vader van jou lag je mooi onder de knoet, zijn twee kleinzonen waren voor hem op de loop, en jouw zuster leek me ook niet helemaal gelukkig. Wees godverdomme blij dat we jou uit dat tochtgat hebben verlost. Zal ik jou eens wat zeggen? Jij hebt helemaal niets verloren. Mij helpen heeft jou iets opgeleverd. Jij leeft nu hier, in de beschaving, niet langer in de barbarij. Je hebt kennis mogen maken met cultuur en echte wetten, in plaats van louter bothed en het recht van de sterkste. De mensen kennen je tenminste. Ze hebben jou hulde gebracht, ze waren dol op je, ze probeerden jou wat ontwikkeling bij te brengen. En als jij wat meer je best had gedaan, had je nu niet zo staan fulmineren. Dan had je direct gesnapt dat dit, van mijn kant uit, een oprecht verzoenend voorstel is. De beste oplossing voor iedereen. Er moest iets gebeuren. Ik ga kapot. Jij ook. Je ziet er niet uit. *(weent)*
Ik heb alles gegeven wat ik kon, maar wij leven in een hel, jij en ik. En de kinderen dan!
Ik schaam me te pletter. Ik kan niet meer. Maar laten we vrienden blijven. Ik wil je niet kwijt.
Ik zal opnieuw voor je gaan pleiten bij Kreoon. En mijn nieuwe huwelijk zal ons eindelijk...
Begrijp het nu toch eens? Voldoende armslag geven om de kinderen te verzekeren van een goede opvoeding. Wie armoe lijdt, verliest zijn vrienden. Zo is het toch? Zij mogen niet om ons zomaar het land uit. Het liefst zag ik hen opgevoed als... Luister nou toch even! Als de gelijken van hun toekomstige halfbroers, en zusjes. Prinsen. Dat komt hen toe. Maar ik wil jou daarbij.
Om te zien hoe goed onze jongens het eindelijk hebben. En te delen in hun rijkdom. Is dat dan zo gek? Wees redelijk! Die twee betekenen alles voor mij. Maar ik wil ook jou blijven zien, hun moeder. Ook om al het andere dat we hebben doorstaan. Ik wil jullie geen van drieën verliezen. Wat ik oprecht wil, is één gezin, één groot geluk, waar niemand in de steek wordt gelaten. Is dat echt zo gek? Maar dan moet jij wel ophouden met schelden, overal. Want uiteindelijk komt dat alleen maar neer op jaloezie, in haar kleinste, ziekelijkste vorm. Mijn God! Soms wou ik dat liefde en kinderen baren niets met elkaar te maken hadden, er zouden al heel wat problemen de wereld uit zijn.

- MEDEA Indien gij echt zo eerzaam zijt en eerlijk,
Waarom dan moest uw nieuwe bruid zo lang
Voor uw gezin verzwegen zijn? Waarom
Zijt gij met mij vooraf niet komen praten
Om mij te overtuigen van haar baten?
- JASON Dan had je geen heisa gemaakt? Jij die je driften nu al niet de baas bent?
- MEDEA Mijn drift doet u de waarheid niet verdraaien,
Maar 't feit dat gij een dagske ouder wordt.
Een vent lijk gij is dan een vrouw lijk ik
Het liefste kwijt: een moeder, vóór haar tijd
Versleten en allengskens minder vrouw
Dan meid. Ik, steeds de vreemde in uw bijt
Die met de jaren méér verlegenheid
Verwekt voor ieder bedje dat ge spreidt.
- JASON Ik kan koning worden, en eindelijk jouw toekomst veilig stellen. Voor onze jongens wordt royaal
gezorgd zolang ze leven. Welke moeder verhindert dat haar zonen prinsen kunnen worden?
- MEDEA Ah?
Gij trouwt niet om de vrouw maar om haar kroon?
En weet zij dat ook zelf... Hoe heet ze weer?
- JASON Daar trappen we niet in, ik begin niet over haar, dan raak jij helemaal van God los.
- MEDEA Het arme meiske heeft niet eens een naam?
- JASON Je ként haar naam. Gedraag je en blijf, ik ben bereid je te onderhouden. Vraag me wat je wilt.
- MEDEA Geluk dat mij verscheurt lokt mij niet aan
En geld dat mij onteert neem ik niet aan.

JASON Wees nou redelijk! Bekijk het hele plaatje en gooi het kind niet met het badwater weg.

MEDEA Spot maar! Gij hebt uw schaapjes op het droge.
Ik sta alleen, verbannen en bedrogen.

JASON Dat is je eigen schuld en die van niemand anders.

MEDEA Trouw ik opnieuw? Verstoot ik ú? Voor wie?

JASON Jij hebt de koning bedreigd en vervloekt.

MEDEA Gij ziet in mij een vloek. Voor u. Voor ons.

JASON Ik kan niet meer. Ik heb gedaan wat ik kon. Liever zie ik mijn kinderen vertrekken dan ze te laten
vermalen tussen jou en mij. Ik zal mijn vrienden vragen je te helpen met inpakken en verhuizen.
En laat me weten hoeveel je van me krijgen wilt. (wrang lachje)
Wees gerust, ik zal niet kreenterig zijn.

MEDEA Men doet er slecht aan, ook aan lager wal,
De hulp te accepteren van een kwal.

JASON Medea, toch... Het zij zo. Ik roep jouw goden tot getuige, de hemel, het water, het gras,
wat al niet, dat ik gepoogd heb jou tegen te houden, en daarna zelfs aangeboden heb om jou te
helpen. Maar jij wijst alles af. Je krijgt nog spijt van die hooghartigheid. Kinderen groeien op,
weet je. En als ze volwassen zijn, is hun oordeel vaak heel anders dan wat jij ze nu influistert,
nu ze nog aan je rokken hangen.
(af)

MEDEA (STAMPVOET, ROEPT HEM NA)
Trapt het maar af! Kruipt naar uw verse bruid
Vóór uw debiele oudemansbegeerte
Uw kop en kloten helemaal verteerd heeft!
Ik zweer, bij alle goden: gij moogt trouwen
Maar ooit zult gij u deze stap berouwen.
(af)

(III.3)

Binnen in het huis. Medea en De werkster.

DE WERKSTER Lust mevrouw een gezellig kopje thee? (*Medea haalt haar schouders op*) Alleen een koekje, dan? (*Medea schudt van nee*) Ik wil me er niet mee bemoeien, mevrouw...
Maar is het wel verstandig om iedereen tegen de haren in te strijken? Je wint er weinig mee.
Zij krijgen toch hun zin.

(Kreousa op, in modieuze kledij; werkster geschrokken af)

KREOUSA Geef me een kans. Nee, wend je hoofd niet af. Alsjeblieft.
Dit is ook niet gemakkelijk voor mij. Iedereen heeft me dit ontraden.
Vader heeft het me verboden. Hij is bang dat je me iets zult aandoen.
Maar ik kan niet geloven dat jij zo bent. Wat de mensen ook mogen kletsen.
Laten wij praten, Medea. Ik draag je geen kwaad hart toe. Het gaat me juist door
het hart dat ik jou pijn moet doen. Ik kan me voorstellen hoe jij je voelt.
En wat moet je niet denken van mij? Je volste recht.
In jouw plaats deed ik precies hetzelfde. Maar de zaken staan zoals ze staan. Ik heb me er hard
en lang tegen verzet. Jason ook, echt waar. We vonden dat het niet kon. We meden elkaar. Echt
maandenlang. Maar onze liefde was te sterk. Jason is ook zó een schat? Het is voor hem dat ik
hier sta. Kom op je beslissing terug. Hij gaat eraan kapot. En ik voel me er ook beroerd bij.
We willen jou niet in de steek laten. En de jongens dan! Dat zijn toch zulke hartveroverende
knullen? Maak hen niet het slachtoffer. Ik kan het zo geweldig goed met hen vinden.
En zij met mij. Het zijn echt twee superkereltjes. En ze lijken zo op hem? Hij heeft alles voor
hen over, zij zijn hem het liefste op de hele planeet. Daar kom zelfs ik niet tussen.
Maar ook jij ligt hem nog heel na aan het hart. Vergis je niet.
Hij kan zo vol vervoering over je vertellen?
Over wat jij niet allemaal voor hem hebt klaargespeeld? Ik ben zo jaloers, dat ik hem niet heb
mogen kennen toen hij jong was. En als hij dan vertelt hoe alles fout gelopen is, ligt hij vaker wél
dan niet te huilen in mijn armen. Jij betekent zo ontzettend veel voor hem, Medea.
Wees redelijk en blijf. Ik zal met vader praten. Hij maakt je uitwijzing ongedaan,
als ik het vraag. Mij kan hij niets weigeren. Zeg ja.

MEDEA Ach zo?
Hij spreekt van mij? Heeft hij vermeld – hetzij
In uw omarming, hetzij niet – hoe wij
De vorst van Jolkos hebben omgebracht?
Op mijn advies gaven zijn dochters hem
Een drastische verjongingskuur: ze sneden
Hun pa kapot en kookten hem op 't vuur.
Heeft Jason ook verteld – hetzij in bed,
Hetzij bij het ontbijt – hoe wij geboet
Hebben voor 't leven van mijn arme broer?
Wij aten van zijn warme vlees en bloed.

KREOUSA Heb ik je gekwetst? Dan spijt dat mij.

MEDEA Ik stond tegen mijn eigen vader op.
Om Jasonswille raakte ik hem kwijt.
Gij lijmt de uwe, lijk een modepop,
En krijgt als prijs mijn man erbovenop?

KREOUSA Ze hadden gelijk. Ik had niet moeten komen.

MEDEA Gij blijft! Ik heb uw praat moeten aanhoren.
Hebt nu de moed om ook naar mij te luisteren.
Waar haalt gij de vermetelheid vandaan

De loftrumpet te komen steken van
Mijn ongeluk, dat uw geluk betekent?
Is het onnozelheid of kwelzucht om
Mij in mijn eigen huis te komen prijzen
Voor het verderf, door u mij aangedaan?
(*weent*) Waarom moet ik twee keer mijn leed betalen?
Eén keer de waarheid, één keer uw verhalen?

KREOUSA Ik heb het zo niet bedoeld. Het spijt me. (*omarmt haar*)

MEDEA Geen muil van mens of dier was sinds de mond
Van hem zo voorbestemd om mij te bijten.
Zo lang ik in zijn armen lag – 't zij dag,
't Zij nacht – verloor ik mijn verstand en dacht
Dat het heelal van plan was om mij zacht
Maar onherroepelijk uiteen te rijten.

KREOUSA Juist, ja.

MEDEA Kreousa, toch... Ziet ons hier staan, getweeën.
(*glimlacht*) Gij kondt de hartsvriendin zijn die
Ik nooit heb mogen vinden in dit land.

KREOUSA (*glimlacht*) Zeker weten.

MEDEA En wat drijft ons uiteen? De leeftijd? Schoonheid?

KREOUSA De dingen lopen nu eenmaal zoals ze lopen.

MEDEA Welnee.
Zodra het eerste haar groeit van zijn baard
Is elke man – barbaar of hoogbeschaafd –
De slaaf van wat zijn lenden hem dicteren.
Geen dier, zelfs niet een ezel, loopt lijk hij
Met zo'n plezier zijn wortel achterna.
Hij vindt voor die groteske sukkeldraf
De meest potsierlijk grote woorden uit
Waar in hij – tijdens, voor en achteraf –
Ook zelf gelooft, als drijfveer van zijn fluit.

KREOUSA (*lacht*) Nou! Als je eens wist wat mijn eerste vriendje mij heeft geflikt? Niet te geloven! Mánnen?

MEDEA (*lacht*) De ene keer beweegt hem plichtsbefef,
De dag daarna de hang naar 't volle leven.
Of plots daagt hem de bróósheid van 't bestaan
En móet hij dat gevoel van doem verslaan
Door met een del een hooimijt in te duiken.
Hij noemt het 'aandacht schenken'. 'Zorg.' 'Filosofie.'

KREOUSA (*knikt*) 'Een offer.'

MEDEA 'Vriendschap.'

KREOUSA 'Troost!'

MEDEA 'Filantropie!'
Maar nooit zal hij – al staat hij nog zo heet –
Het júiste woord gebruiken voor zijn lul.
De man is van nature een poëet.

KREOUSA Jij bent echt een heel bijzondere vrouw.

MEDEA Gij ook, als gij – zo jong – mij al begrijpt.

KREOUSA Ga door!

MEDEA Zit hém iets dwars? Krijgt hij het op zijn heupen?
Hij zoekt zijn maten op en lucht zijn hart
Dat meer gelucht moet worden dan een poedel.
En oppert zij één vleugje van kritiek,
Smijt hij subiet zijn favoriete stoplap
Naar haar coiffuur. Dat zij in veiligheid
Haar leven slijt in keuken en in washok
Terwijl zijn werk ‘gevaarlijk’ is, temeer
Daar hij in tijd van oorlog moet gaan vechten...
De sukkelaar!
Ik waagde eer mijn leven in een mijnramp,
Nog liever trok ik driemaal naar het front,
Dan één keer nog voor hem een zoon te baren.
Als kind’ren kopen werk voor mannen was,
De mens was over honderd jaar verdwenen.

KREOUSA Zoals jij met woorden kunt spelen? En dat taaltje van jou! Zo sappig. (*zucht*)
Ik wou dat ik zo spreken kon.

MEDEA Maar wacht! Zwijgt stil. Het is nog niet gedaan.
Wat kan de vrouw daar tegenover stellen?
Dat zwak geslacht? Dat onderliggend ras?

KREOUSA Kweenie.

MEDEA Zij heeft geen woorden nodig om te zijn.
De maan gaat in haar schuil. De zon. De zee.
Zij is de ganse wereld in het klein. (*maakt zich los*)
Zij is maar één ding nooit. Verwisselbaar.
Wie haar of vruchten van haar schoot verstoort,
Die treedt de oudste wetten met de voeten
En zal daar in de wreedste pijn voor boeten.

KREOUSA (*stilte*) Is dat weer een van je dreigementen?

MEDEA Mijn lieve schat, u moet ik niet bedreigen.
Uw kwelling komt vanzelf en wel heel snel.
Als hij weer in uw armen ligt te lallen,
Weet dan dat ieder van zijn zinnen reeds
Gediend heeft om een ander te beminnen.
De meest geheime streling, zogezegd
Voor u gereserveerd, heeft hij geleerd
Van vrouwen wier bestaan hij zal ontkennen.
Poogt eens, bij elke schoonheid die passeert,
Zijn blik te volgen en zijn drang te raden?
Wat hij ook doet, hij heeft het al gedaan –
Een vrouw versieren én een vrouw verstoten.
Denkt gij dat het u beter zal vergaan?

KREOUSA Ik kwam in vriendschap. Ik zoek geen bonje.

MEDEA Ik kreeg tenminste nog een echte man,
Gij krijgt een doodvermoeide versie ván.

Maar half partij, en toch blijft hij de rechter:
Zijn vonnis kan zich elke dag voltrekken.
Eén rimpel, één gebrekske is voldoende.
Zelfs zonder dat! De sleur is al afdoende:
De felste schoonheid, eens te vaak getoond,
Wordt zelfs door haar aanbidders weggehoond.

KREOUSA Hou op! Ik doe maar één keer een knieval.

MEDEA Uw kinderen – zo hij er nog in slaagt
Iets te verwekken dat daar wil op trekken –
Krijgen als pa een uitgebluste grijsaard.
En wat krijgt hij – tenzij uw zorg en jeugd?
De kroon! De bruidsschat van een enig kind!
En 't ergste dreigement staat hier voor u.
Zet op een rij wat mij niet is bespaard –
Wat is de liefde dan van Jason waard?

KREOUSA Mijn God. Wat ze van jou zeggen is niet eens waar. Ik had een onvoorspelbare feeks verwacht.
Wat vind ik? Een tranerig, versleten viswijf. Jij bent niet gevaarlijk, jij hebt hulp nodig in je
bovenkamer. Hoe die arme Jason het zo lang met jou heeft volgehouden? Die man is een heilige.
Jij hoort hier niet thuis. Hoe eerder jij dit land uit bent hoe beter. Maar het is niet verantwoord dat
jij ook nog eens twee kinderen onder je hoede houdt. Zij moeten de dupe worden? Over mijn lijk.
Ik zal vader vragen hen aan JASON toe te wijzen. En mij zal hij niets weigeren. De groeten.
(af)

MEDEA Mijn man, mijn huis, mijn eer, mijn kroost, wat meer
Wil zij van mij? Mijn lijf, misschien? Zodat
Ze mij kan villen en als mantel dragen? (roept)
Geen vrouw berooft een moeder van haar kinderen!
(tot zichzelf) Ik maak hen liever af, en mij erbij.
Of nee. Dan krijgen zij maar eerst hun goesting.
Ik zie hen al staan lachen in hun vuist!
Door mij bevrijd van hun probleem? Dat nooit.
Ik dood hen allemaal en lach hén uit!
Of nee.
Alleen wie nog in leven is, kan lijden.
Wel, bij de Zonnegod: mijn man zál leven.
Eén zaak mankeert mij nog. Een vluchtweg na
Mijn misdaad. Laat mij nooit, op heterdaad
Betrap, het doelwit worden van hun smaad.
(af)

(III.4)

*Vlak voor het huis. Plotseling veel zonlicht en kleur.
Aegeus op, aarzelend, zoekend.*

AEGEUS Medea? Medea van Kolchis? Ben jij hier?

MEDEA *(op)* Wie daar?

AEGEUS Aegeus. De koning. Van Mythilene. Je herinnert je mij niet?

MEDEA Toch wel. Heel vaag. Maar met plezier. Welk nieuws?

AEGEUS Jij was toch een volle nicht van Kirke? Die beroemde vrouw? Van het eiland van Aiaie?
En is jouw faam niet, dat jij talenten deelt met haar? Dan vraag ik je om raad. Omtrent deze merkwaardige droom... Het was alsof er een orakel sprak tot mij. Iets van het allergrootste belang.

MEDEA Hadt gij een vraag gesteld? Vertelt mij welke.

AEGEUS Of ik mij nog verwachten mag aan nageslacht.

MEDEA Gij zijt, na al die jaren, kinderloos?

AEGEUS Een vreemde kracht heeft dat alsoz beschikt. Mijn leven heeft sindsdien geen richting en geen zin.

MEDEA Gaf het orakel uit uw droom een antwoord?

AEGEUS Ja. 'Ontsnoot den leren wijnzak niet, alvorens gij terugkeert naar het land en huis uws vaders.'

MEDEA Waarom zijt gij naar hier gekomen, dan?

AEGEUS Men kan pas thuiskomen, indien men eerst is weggegaan. Vandaar.

MEDEA *(glimlacht)* Gij hebt mijn raad niet nodig. Veel geluk.

AEGEUS Geluk? Je ogen staan zo triest. Waarom?

MEDEA Mijn man hertrouwt alsof ik niet bestond.

AEGEUS Waarom?

MEDEA Gelijk een mol, zo blind en dol van lust.

AEGEUS Met wie?

MEDEA De dochter van de vorst van deze stad.

AEGEUS En jij?

MEDEA Ik word verbannen. Zonder mijn twee zonen.

AEGEUS Wat een wraakroepend en verbijsterend schandaal.

MEDEA *(knielt, grijp hem vast)* Aegeus,
Ik smeeek u op mijn knieën, bij de kracht
Die u dankzij uw droom naar hier deed komen:
Toont mededogen. Laat niet toe dat ik

Ontheemd blijf als ik hier word uitgespogen.
Ontvangt mij in uw land en in uw huis.
Ik kan uw kinderloosheid eindigen.
Ik ken daartoe de juiste medicijnen.

AEGEUS Goed. Eén ding. (*streelt over haar hoofd*) Je kunt mij niet vergezellen. Ook ik geniet hier slechts gastvrijheid. Ik kan die niet beschamen. Op wetten of het protocol pleeg ik geen inbreuk. Ik schenk je graag asiel. Maar je moet zien op eigen kracht te arriveren.

MEDEA Zijt gij bereid hiervoor uw woord te geven?

AEGEUS Je wantrouwt mij?

MEDEA Vergeeft mij dat. Mijn vijanden zijn machtig
En alle and'ren hebben mij verraden.

AEGEUS Waarop wil je dat ik jou trouw zweer? Mijn eer?

MEDEA Dat. En de aarde. En de zon van wie
Ik afstam. Zweert bij heel het godendom.

AEGEUS (*lacht*) Akkoord. Ik geef je mijn woord.

MEDEA Hoe luidt de straf als gij uw eed verbreekt?

AEGEUS Het lot dat alle goddelozen wacht. In orde, zo? Vaarwel dan. Ik zie je. In Mythilene.
(*af, na laatste aai*)

MEDEA Genoeg gesard, genoeg gesold met mij!
Eerst raak ik Jason vol op zijn gelaat:
Zijn bruid bekoopt het, en ook haar despoot.
Pas dan stoot ik mijn dolk in Jasons hart.
Ik moet mijn eigen kinderen vermoorden.
Waarom hen sparen? Ik bewaar hen voor
Een groter kwaad: een leven zonder moeder
En met als hoeders een ontaarde vader
En hoogstens ieder jaar diens nieuwe loeder.
Ik heb dit recht, bij gratie der natuur:
Zijn huis begon in mij? Het stopt met mij.
Ik kan niet meer terug. Dit is mijn uur.
(*af*)

Vierde bedrijf

(IV.1)

Korinthe. Vlak voor het huis van Jason en Medea. Licht en kleur weer als voorheen.

- JASON *(op, met Medea)* Na al je grofheden, wil ik de moed opbrengen jou nog eenmaal aan te horen. Hou het kort.
- MEDEA
Vergeeft mij, Jason, wat ik heb gezegd.
Verstaat de ware reden van mijn drift:
Zij is normaal bij iemand die nooit leerde
Haar passies in te dijken en die plots
Geconfronteerd wordt met verlies. Maar thans —
Na rijp beraad, lijk steeds — buig ik mijn hoofd.
Het was misplaatst, laaghartig en onwaardig
Mijn gal te spuwen tegen hen die juist
Het allerbeste voorhebben met mij.
Ik ben het nu volkomen met u eens.
Een band met koning Kreoon en zijn huis?
Dat komt van pas. Dat was wat wij mankeerden.
In plaats van dwars te liggen had ik u
Met raad en daad terzijde moeten staan,
En ook uw bruid qua snit en naad en bloemstuk
Naar best vermogen adviseren en
Haar bruidsbed eigenhandig mee versieren,
En daarna naar het buitenland verhuizen.
Maar ja, hoe gaat dat? Ik steek zo ineen.
Dat zit hier vast, en plots moet dat daaruit,
En valt het ál aan stukken en aan brokken...
Maar geeft mij nu geen pak van 't zelfde laken.
Gij waart altijd de wijste. Thans toch ook?
Ík heb mij nu bedacht,
Keert gij ook uw gedacht. *(stilte)*
Mannekes? Jongskens! Komt rap eens naar buiten!
En geeft de pappa eens een díkke kus?
- ZOONTJE 1 *(op, met broertje)* Waarom?
- MEDEA 't Is allemaal vergeven en vergeten.
- ZOONTJE 2 Hij is niet meer boos?
- MEDEA Hij is niet kwaad meer op de mamma, nee.
- ZOONTJE 1 Waarom?
- MEDEA Omdat hij niet meer kwaad is op de mamma.
- ZOONTJE 2 En gij?
- MEDEA En zij is dikke vriendjes met de pappa.
- ZOONTJE 1 Waarom?

MEDEA Is dat niet schoon? Het is weer koek en ei.

ZOONTJE 2 Wat is dat: koek en ei?

MEDEA Toe, geeft de pappa eens een dikke kus.

(de kinderen vliegen op hem toe)

MEDEA Ziet toch ne keer... Straks nijpen z' u nog dood!
Ge moogt er niet aan denken voor hoelang maar
Twee jonge jongskens gelijk zij dat doen.
Vóór dat een mens het weet, zijn ze al groot.

ZOONTJE 2 Wat scheelt er, mamma?

MEDEA Wat heb ik nu weer voor? Ik sta te wenen.

ZOONTJE 1 Waarom?

MEDEA 't Moet zijn dat ik content ben. Opnieuw t'hoop!
Met ons gevieren! Wie had dat gedacht?

JASON Je maakt me blij, Medea. Hier had ik op gehoopt. Je driftbuien vergeef ik je graag. Het is voor niemand gemakkelijk als er iets wegvalt waar je op had gerekend. Des te meer bewonder ik je verstandige conclusie. Maar wat moet er nu gebeuren met de jongens? Ik zag ze het liefst hier opgevoed. Hier liggen de beste kansen. Ook voor volwassen kerels. Kreousa heeft haar vader al in die richting geadviseerd. Ik begrijp dat het je zwaar valt maar we moeten het erover hebben, het spijt me.

MEDEA Het spijt mij ook. Mijn nieuwe nuchterheid
Haalt het altijd niet van mijn oude smart.
Ik droeg hen alle twee onder mijn hart.
Te denken aan hun toekomst doet mij pijn.
Maar ach! Wat best voor hen is, moet ik doen.
(haalt japon en diadeem te voorschijn)
Laat hen dit kleed en deze diadeem
Offreren aan uw nieuwe bruid Kreousa,
Ten teken dat ik mij met haar verzoen.

JASON Dat hoeft nou ook weer niet. Is dat echt goud? En hoeveel kost alleen zo'n japon al niet?

MEDEA Wat is er zo verkeerd aan een cadeau?

JASON Dit is overdreven, dit kun je niet maken.

MEDEA De vrouw, prinses of geen, die een geschenk
Van goud afslaat, moet nog geboren worden.

JASON Het arme kind zal zich opgelaten voelen. Denk jij dat het haar ontbreekt aan geld en kleren?

MEDEA Daar gaat het toch niet om? 't Gaat om 't gebaar.

JASON Wat is dat nu weer voor flauwekul: 'het gebaar'...

MEDEA Dat voelt ge of dat voelt ge niet, dat valt
Aan u niet uit te leggen, gij versmalt
Altijd wat ge niet kunt bevatten tot
'Bedoelt ge dát? Bedoelt ge dát?' Ge vóelt dat!

JASON Het gaat toch niet om jou? Het gaat om wat het uit kan drukken voor anderen.

MEDEA Het kleed heb ik met eigen hand gemaakt!
Het sieraad is een erfstuk van mijn vaders,
Nog ooit aan hen geschonken door de zoon!

JASON Wat heeft zij eraan? Zij taalt niet naar materie. Aan één woord van mij heeft ze genoeg.
Ze zal al blij zijn dát jij je verzoent.

MEDEA Ik sta erop! Het is mijn bruidsgeschenk!
Gij gaat met uw twee zonen naar 't paleis
En laat het hen offeren aan uw bruid!
Legt uit dat ik verschoning vraag voor wat
Ik haar, abuis en onbesuisd, misdeed.
En zegt haar dat het pertinent mijn wens is
Mijn zonen te doen delen in het lot
Van haar, haar vader en diens hele huis.
(af, het huis in)

JASON *(knielend)* Hé, jongens? Zullen we dat maar doen, dan?

ZOONTJE 2 Wat?

JASON Een cadeautje geven.

ZOONTJE 1 Voor mij?

JASON Van mamma.

ZOONTJE 1 Voor mij?

JASON Voor de nieuwe mamma. Ja?

ZOONTJE 2 Ja!

JASON Wie het eerste daar is! Kom!
(hollend af, met juichende Zoontjes)

(IV.2)

*Vlak voor het huis.
Medea.*

MEDEA Geen beest in de natuur verslindt zijn jong –
Hoe doodt een moeder dan haar eigen kind?
Die blik, die overloopt van blind vertrouwen;
Die armpjes, die ze uit gewoonte heffen.
Zal ik, dit ziende, hen wel kúnnen treffen?
De tere huid tussen hun schouderbladen,
Hun bolle buikje dat zo weerloos hangt,
Het kwetsbaar knoopje van hun navel,
Hun broze hoofdje op die zwakke hals...
Ik kan het niet. De moed zal mij ontvallen.
Moet ik, om Jason in zijn hart te raken,
Mijn droefenis soms twee keer groter maken?
Foert, met die plannen!
Ik kan niet hen vermoorden én bewenen,
Zonder mijn zonen ga ik niet naar Mythilene...
Wat bazel ik?
Nu alles klaarstaat, luister ik naar lafheid?
Ben ik bereid met mij te laten spotten
Door al wie mij bestrijdt en mij verried?
Dat nooit. Er is geen weg terug meer, nu.
Het wiel van de gebeurtenissen draait.
Ik vind een vluchtweg of ik word vermoord.
Maar nooit laat ik mijn zonen na, ten prooi
Aan wie zich wreken wil op mij. Dat nooit!

DE WERKSTER *(op, met de Zoontjes)* Wat een prachtige japon, mevrouw, die u daar gaf. En dat diadeem?
Een rib uit uw lijf, neem ik aan. De prinses was in de wólken. En dat u ook bereid bent om de
jongens aan hen te laten? Dat is ook echt het beste. Wij komen al wat kleertjes en speeltjes halen,
de rest pak ik in en breng ik morgen over. Ik mag ook naar het paleis!

MEDEA *(gaat tussen haar Zoontjes en De werkster in staan)*
Gij laat hen achter en gij trapt het af.
Jongens? Naar binnen. Mamma komt direct.

(kinderen samen af, het huis in)

DE WERKSTER Maar... Kreousa gaf mij opdracht...

MEDEA Ge hebt gehoord wat ik u zei. Bolt het maar af.
(houdt haar buiten de deur)

DE WERKSTER Mevrouw, maak het niet weer ingewikkeld. U bent de eerste noch de laatste die van haar kinderen
wordt gescheiden. Een mens moet zich kunnen neerleggen, ook bij tegenslag.

DE SPORTLERAAR *(op)* Medea? Dit zul je bekopen! Hier kom je niet mee weg, dit keer.

DE WERKSTER Wat is er gebeurd?

DE SPORTLERAAR Ze heeft het in koelen bloede beraamd!

MEDEA Vertelt het, man. In geuren en in kleuren.
Hoe wreder uw relaas, en hartverscheurend,
Hoe meer het mij zal weten op te beuren.

DE WERKSTER Waarom zeg je niks?

MEDEA *(lacht)* Door schrik bescheten, om zijn eigen woorden!

DE SPORTLERAAR In het paleis van Kreoon! Daar gebeurde het. Daar heerste eerst een feestelijke stemming toen Jason met de jongens arriveerde. Men dacht dat alles tussen hem en jou was bijgelegd. Hij werd gelukgewenst, de jongens werden geknuffeld. De prinses krijgt de tranen in haar ogen als ze jouw geschenk van hen in ontvangst neemt. Ze pakt het uit en dankt uitvoerig. Maar ze laat zich niet verleiden om ermee te pronken. Ze wacht. Tot Jason haar ten afscheid heeft gekust, nog wel om de trouwerij te gaan regelen. Ze wacht tot haar vader teruggaat naar zijn werkvertrekken, ze wacht tot zij *(knikt naar De werkster)* met de jongens de deur uit is... Zo lang verbijst dat kind haar ongeduld. Maar amper is iedereen verdwenen, of ze trekt die schitterende japon aan, schuift dat prachtig diadeem over haar hoofd. Een dienstmeisje en ik, die in de kamer daarnaast een kinderbed opstellen, zien haar door de open deur zitten te glunderen voor haar toilettafel. Ze schikt haar kapsel, draait haar hoofdje om en om, knikt en lacht naar haar evenbeeld alsof ze zichzelf zit te versieren. En het mag haar spiegelbeeld zijn dat knipoogt zoals zij, het is niet meer dan een platte kopie. Zoals dat meisje zit te stralen? Ze legt haar borstel neer, gaat staan, ze spreidt haar armen en ze danst. Dánsen? Zo sierlijk en zo vederlicht dat je zou zweren dat ze zweeft. Om de andere draai weer in de spiegel kijkend, als om te controleren of japon en diadeem haar nog staan. Steeds sneller draait ze rond, buiten zichzelf van vreugde. En dan gebeurt het. Ze stukt in het midden van een zwaai. Haar gezicht verbleekt, haar mond valt open. Even staart ze in de spiegel, naar haar onthutste evenbeeld. Dan kokhalst ze, ze wankelt en ploft ruggelings op een stoel. Wij snellen te hulp maar als we voor haar staan, borrelt er al wit schuim uit haar neus en mond. Het kamermeisje gilt en rent weg om hulp te halen. Ik sta daar maar. *(weent)* Ik steek ten slotte mijn hand uit. Net voor ik haar voorhoofd raak, stoot dat arme kind me daar een kreet uit? Ze spert haar ogen open. Haar pupillen bloeden. En nog laat het ongeluk haar niet met rust. Haar diadeem knettert en schiet in brand, een blauwe steekvlam, iets onnatuurlijks. Ook haar japon ontbrandt vanzelf. Hij klit als een verzegend vlies op haar zachte meisjeshuid. Van kop tot knie brandend schiet ze overeind. Haar hoofdje schokt ze heen en weer, alsof ze probeert het sieraad af te schudden. Haar blonde lokken strooien vonken uit, de stank is niet te harden. Maar het goud zit stevig vastgeklonken. Ze strompelt rond, als om de vlammen te ontvluchten. Zo stort ze neer op de marmeren vloer. Haar gezicht half weg en half verkoold, uit haar oogkassen lekken bloed en smurrie. Haar japon hangt aan flarden, in de gaten druipt het vlees van haar botten, afgebeten als met brandend hars... Kreoon komt de kamer ingelopen. Hij valt snikkend op zijn knieën, neemt het lijk in zijn armen. Hij kust het, sust het, als kon zijn dochter hem nog horen. 'Mijn lieve kind,' zegt hij terwijl hij heen en weer wiegt, 'waaraan heb jij zo'n dood verdiend? Waarvoor moet ik nog leven? Laat mij niet alleen.' Maar als hij op wil staan, met Kreousa in zijn armen, houdt de japon haar aan de vloer gekluisterd. Er kleven ook flarden van de jurk aan hem. Hij wil zich ervan ontdoen, eerst kalm, dan feller. Hoe meer hij vecht, hoe meer hij verstrikt raakt. De flarden slingeren zich om hem heen zoals klimop rond een pilaar. Ze trekken hem naar de grond toe. Steeds dichterbij op het lijk van zijn beminde kind. Hij huilt en vloekt en jammert. Ik durf hem niet te helpen. Wat had ik moeten doen? Zet hij zich met één been schrap, haalt de japon zijn voet onderuit. Trekt hij zich uit alle macht vrij, dan scheurt zijn vel. Ik zie het voor mijn ogen gebeuren. Het vlees wordt van zijn oude botten afgereten. Zo wordt Kreoon door de japon gewurgd en ingekapseld. Vorst en dochter in de dood verenigd door een moordend spinnenweb... Dit verdiende niemand. Dit blijft niet ongestraft.

MEDEA Waarom kijkt gij naar mij? Zoekt naar mijn man
En vraagt aan hem maar naar de zin ervan.

DE SPORTLERAAR Hoe moet ik zelf nog leven, na zo'n gruweldaad? Woorden, tranen, vloeken — alles schiet tekort.
Een groter kwaad dan dit kan niemand ooit bedrijven.

MEDEA Ik ken er een dat Jason treffen kan,
Nog meer dan het verlies van zijn madam.

DE WERKSTER *(stilte)* Nee... Ik smeed u. Niet de jongens.

DE SPORTLERAAR De jongens?

DE WERKSTER Kreoon en Kreousa kon u tenminste nog iets verwijten. Wat hebben die schaaapjes misdaan?

DE SPORTLERAAR Mijn God, de jongens... Jason? Waar is Jason! *(af)*

MEDEA
Ik heb het koningshuis van deze stad
Verdelgd, met stam en wortel. Denkt ge dat
Ik straks een standbeeld krijg, of een schavot?
En dat de wraak zich zal beperken tot
Een wildvreemd wijf dat men beschouwt lijk zot?
Als wreder handen dan de mijne klaarstaan
Om hen te molesteren als mijn straf,
Grijp ik dat recht, die hun het leven gaf.

DE WERKSTER U hebt het heft in handen. Doe het niet. Gun uzelf wat vrede in de rest van uw leven,
hoe kort dat ook mag duren.

MEDEA
Ik heb geen leven meer, en ook geen vrede.
Als ik verga, vergaan ze met mij mede.

DE WERKSTER U wilt alleen staan? Ik trek mijn handen van u af. Hier heb ik niets meer mee te maken. *(af)*

MEDEA
Niet zwak zijn nu. Komaan. Bijt op uw tanden.
Zet uw verstand op nul en legt uw hart
Aan banden. Eén moment, één houw. Daarna
Hebt ge uw leven lang nog om te rouwen.
(af, het huis in)

(IV.3)

Vlak voor het huis.

JASON *(op; trapt op en rammelt aan de gesloten deur)* Waar zit je? Ik ken jou goed genoeg, krankjorum wijf. Jij bent niet weg en jij bent niet dood. Kom te voorschijn! Waarom zou jij vluchten of je opknopen? Dit is je moment de gloire! Kom buiten en geniet! Kom mij besnuffelen in mijn ellende. Zie mij hier staan, beroofd van alles, en zwelg in je triomf. Het is je eindelijk gelukt, je haalt de eerste prijs. Geen mens is ooit zover gegaan in waanzin én in moordzucht. Ben je tevreden? Nee, dat ben je niet. Kom buiten. Dát is wat je wilt. Hier ben ik. Lach mij uit. Waar blijf je nou met je verrekte grote bek? Scheld mij verrot, en laat mij jou de kop inslaan vóór de burgers van Korinthe daar de kans toe krijgen. Dat is je opzet, is het niet? Je orgelpunt. Zelfs dat moet ik betekenen in jouw miserabele leven. Met genoeg, deze keer! Wel? Waar wacht je op? Sinds wanneer dien jij mij niet meer van repliek?

(de deur gaat open; Jason wijkt terug; Medea verschijnt in Kolchisch gewaad; hij bekijkt haar in ongelooft)

JASON Jij zielig, pathetisch, oud wijf. Alsof dat er iets mee te maken heeft! Waar ben je mee bezig? Bekijk jezelf, mens! En besef eindelijk eens wat je hebt aangericht.

MEDEA *(stil)* Ik wil alleen maar dat ge mij graag ziet.

JASON Pardón?

MEDEA Ik wil alleen maar dat gij mij graag ziet!

JASON Jij wilt dat ik van je houd? *(lacht)* Ze wil dat ik van haar houd! *(springt op haar toe, ze worstelen ruw, hij slaat haar, zij slaat niet terug)* Voel je het al? Ik houd zo ontzettend veel van jou. Ik ben jouw grote liefde, mens. Dus alles wat jij in mijn leven aanraakt, mág kapot. Alles móet kapot. Zelfs je eigen kinderen. Jij hebt alleen maar kinderen gemaakt om ze kapot te kúnnen maken. Jij bent geen moeder en geen vrouw. Jij bent een gehaktmolen. Alles wordt vermalen door jouw kaken. Een insect, dát ben je. Een kakkerlak op mensenmaat. Ik had jou moeten doodmeppen op de dag dat ik je ontmoette, in die gore tochtige kankerplek van je, waar jouw slag ongedierte rondscharrelt. Ik had jou moeten plattrappen. *(lacht)* Nu ben ik platgetrapt door jou. Lach maar! Trap maar door! Ik ben toch al dood. Gestorven op de dag dat jij mij kuste. In één klap leeggezogen. Een vampier bijt tenminste in de hals. En ik? Wat ben ik al die tijd geweest? Jouw haak. Jouw kromme spijker in de muur, waaraan jij het vel kon hangen van een opblaaspop die leek op mij en die maar één doel had. Jou geweldig te doen lijken. De onovertroffen en meest succesvolle vrouw der vrouwen! Zie haar staan, in al haar glorie. Stralend en exotisch! Het zonnetje in huis! *(tongzoent haar bruoet)* Wat wil je meer? Een gouden schotel met Mijn hart? Mijn ballen op een blaadje? Mijn hersens in een fles? Vertel het mij!

ZOONTJE 2 *(in het deurgat, hand in hand met broertje)* Pappa? Zo kunnen wij niet slapen, hoor.

JASON Jongens? Ik dacht dat jullie... Wat gebeurt er? Kom, ga terug naar binnen, ga weer pitten. Mamma en pappa zullen zachtjes praten. Beloofd! Geen heibel meer. Ga slapen. Hop!

(jongens weer af; Jason gaat naast Medea zitten)

JASON *(stilte)* Nou ja, euh... *(stilte)* Sorry.

MEDEA Ik moet altijd zo mijn best doen van mijzelf. Altijd, altijd: goed mijn best doen. En ik wilde u

zo gaarne kwetsen. U straffen met iets ergs. Veel groter en bijtender dan wat mij beschadigd had. Iets waar nog nooit iemand de moed voor had gehad. Moed of wanhoop, voor zover dat niet hetzelfde is. Een eerbewijs, een wanhoopsmonumentje. Voor zoveel dingen tegelijk. Die eerste dag alleen al. Gij, in Kolchis. Dat eerste ogenblik dat ik u zag! En al de rest daarna. Wat wij misdeden. En hebben opgeofferd. Gij ook, dat besef ik wel. Al hetgeen verloren ging... Was de wereld maar een visioen. Vindt ge dat ook niet? Opgebouwd uit alleen maar beelden en begoocheling en zo. Alleen maar gedachten. Dat zou veel simpeler zijn. Dan kon iedereen doen en laten wat hij wilde. Zonder schrik. Zonder rekenschap te moeten geven, in 't goede en in 't kwade. Dan had ik het wel gekund. Met onze klein' mannen. Nu weigerden mijn handen dienst.

- JASON Zo blijk je toch een greintje mens te zijn.
Om maar van moeder en van vrouw te zwijgen.
- MEDEA Jason, toch. Daar heeft het allemaal zo weinig mee te maken. (tongzoent hem teder)
Ze bleven om dezelfde reden leven
Die hen bijna de dood in had gedreven:
Om onuitwisbaar met een etsnaald in
Het hart te staan geschreven van hun pa.
- JASON (*wurmt zich los*) Waar heb je het over?
- MEDEA Laat ons nog één keer heel ons boeltje pakken —
Dat is ons twee keer toch niet slecht gekomen?
Op vijf minuten tijd zijn we verdwenen.
We vluchten cito presto richting Mythilene
Waar vrienden ons asiel willen verlenen.
- JASON Aegeus!?
- MEDEA (*maakt sussende gebaren: 'praat niet te luid!'*)
Aegeus, ja.
- JASON (*sist, ingehouden van woede*) Denk jij werkelijk dat die ouwe rukker de moed zal hebben om jou
nog in huis te halen? Na wat jij hier hebt aangericht? En nadat elke burger van Korinthe
om jouw bloed zal schreeuwen?
- MEDEA Dan niet naar hem! De wereld is gigantisch.
Als ons gezin maar hoog en droog geland is.
- JASON Ons gezin? Mens, jij bent echt van God los!
- MEDEA Bijna zaagt gij uw zonen nooit meer weer,
Een beetje dankbaarheid is niet verkeerd!
- JASON Ik kan mij vergissen, maar mij lijkt het normaal dat een moeder haar kinderen geen mes in de
buik steekt!
- MEDEA Ik had het kunnen doen en moeten doen,
Dan kondt ge heel uw leven boete doen.
- JASON Hou toch op! Ik laat mij niet meer chanteren. Ik stond op het punt om te hertrouwen, mens.
Ik zou om die twee bloedjes van jou gerouwd hebben, zeker, maar daarna maakte ik snel nieuwe,
bij Kreousa.
- MEDEA Ik ken u. Nooit hadt gij het u vergeven
Als niet uw kroost in leven was gebleven.
- JASON Als jij mij zo goed kent, weet je juist dat ik gelijk heb. Mijn medelijden is op.
Ik heb het opgebruikt. Aan jou. Compassie, met dat meisje uit den vreemde. Afgelopen!

Volgende hoofdstuk! Hoor je wat ik zeg? Sympathie, zo heette mijn zwakheid.
Niet nee kunnen zeggen. Een hart van zoete koek. Zo iemand wordt vijfenveertig voor hij
het weet. Zo iemand ziet zijn vrienden rond hem vallen als vliegen, zo iemand telt zijn zegeningen
en wat blijkt? De vingers van één hand zijn er al te veel. Jij kent mij, zeg je?
Wel, ik hād een toekomst. Nu! Hier! Met Kreousa. Dat besef je maar al te goed, daarom ga
je zo uit je bol. Want daar draait het allemaal om. Om wat haar loutere bestaan jou in het
gerimpelde gezicht wreef, zoals zout in een open rug.

MEDEA Ik gaf mijn lijf en leven voor u op!
Ik heb mijn huis en land verlaten en
Mijn zuster in de steek gelaten en
Mijn vader en mijn broer verraden en...

JASON Ík heb mij opgeofferd! Niet jij! Jij bent de patiënt die van zijn verpleger een gevangene maakt.
Laat mij gaan! Hoor je wat ik zeg? Verlos mij! Jij bent ongeneeslijk ziek. Wat zeg ik?
Jij bent zelf een kwaal. Er zijn mensen die hun leven spenderen aan het uitvinden van een
sproeimiddel tegen jou.

(Medea stapte weg, het huis in)

JASON Zal ik jou nog eens een waarheid zeggen? Een waarheid waar ik al op kauw sinds de dag dat jij
voor het eerst je tong in mijn bek dwong?

(uit het huis klinkt een schot; gevolgd door het huilen van één kind; lange stilte)

MEDEA *(op met revolver die ze Jason voor de voeten gooit)*
Uw eerstgeborene is ook het eerst
Gegaan. Aan u om later aan uw tweede
Te melden waar hij zijn bestaan aan dankt:
Uw sympathie voor een patiënte die,
Gelijk zijn broer, het af heeft moeten leggen
Tegen een blonde rijke jonge hoer.

JASON *(grijpt de revolver)* Denk jij nu echt dat jij me kent? Na al die jaren? Zielenpoot! Denk jij dat echt?
Jij kent mij? Oh ja? Jij ként mij?
(af, het huis in)

*(een schot; het huilen stopt; opnieuw een schot; lange stilte; dan nog een schot, en nog één, en nog één,
tot alleen het klikken hoorbaar is van een lege revolver)*

JASON *(op met de revolver die hij laat vallen; lange stilte)* De burgers van Korinthe kunnen elk moment hier
zijn.

MEDEA *(lange stilte)* Ze blijven sowieso lang weg.

JASON *(stilte)* Het is een zware dag. Voor iedereen.

MEDEA *(stilte)* Jason?

JASON *(steekt een sigaret op)* Mmm?

MEDEA Wat was die ene waarheid?

JASON *(zucht)* Waarheid? Welke waarheid?

MEDEA Die ene. Die gij mij nog gingt vertellen? Waar ge al op kauwde?
Sinds de dag dat gij... voor het eerst uw tong in mijn mond dwong?

JASON Oh, dat. Ik weet niet. Ik weet het niet meer.
(biedt haar een sigaret aan)

MEDEA *(steekt op)*
Is er zo niets anders, dan? Dat ge u wel herinnert?

JASON
Waarom?

MEDEA
We zitten hier nu toch.

JASON
Mmm... Die ene dag? Vlak voor we de eerste keer gingen vluchten?

MEDEA
Kolchis?

JASON
(knikt) Mmm.

MEDEA
De Gouden Vacht? De eerste keer dat ge die zaagt?

JASON
Nee. Ik vond het zelfs wat tegenvallen.

MEDEA
Wat dan wel?

JASON
Toen ik in die boom klom.

MEDEA
Om de Vacht te stelen?

JASON
Ja. Met die Slang.

MEDEA
Wat is 't daarvan?

JASON
Die propjes.

MEDEA
Propjes?

JASON
Propjes was.

MEDEA
Voor in uw oren?

JASON
Ja.

MEDEA
Wat is het daarvan?

JASON
Dat ik jou niet mocht horen zingen.

MEDEA
Oh, dát.

JASON
Waarom was dat?

MEDEA
Om u te beschermen.

JASON
Beschermen?

MEDEA
Tegen mij.

Doek.

Belangrijkste bronnen:

Apollonios van Rhodos, De tocht van de Argonauten
vertaald en toegelicht door Wolther Kassies;
Athenaeum-Polak & Van Gennep;
Amsterdam, 1996

Euripides, Medea
vertaald door Gerard Koolschijn;
Toneelgroep Amsterdam;
Amsterdam, 1989

Euripides, Medea
vertaald en bewerkt door Pé Hawinkels;
Publiektheater;
Amsterdam, 1977

Médée
bewerkt door Jean Anouilh,
La table ronde,
Parijs, 1953

Medea, da Medea di Euripide
bewerkt door Pier Paolo Pasolini;
San Marco SpA (Rome), Le Films Number One (Parijs) en
Janus Film und Fernsehen (Frankfurt), 1970

Euripides' Medea – Themanummer,
Lampas, tijdschrift voor Nederlandse classici,
Jaargang 22, nummer 4, oktober 1989,
Dick Coutinho BV,
Muiderberg, 1989

Colofon

Mamma Medea is geschreven in opdracht van Het Toneelhuis (Antwerpen). Het is Tom Lanoyes bewerking van Argonautika van Apollonios van Rhodos en Medea van Euripides. Gerardjan Rijnders regisseerde de voorstelling die in 2001 in première ging in Antwerpen. In datzelfde jaar werd het stuk uitgegeven door Prometheus (Amsterdam).

Mamma Medea werd gespeeld door Gilda de Bal (Chalkiope / Kirke), Els Dottermans (Medea) en Ariane van Vliet (Kreousa), Roy Aernouts (Apsyrtos), Maarten Bosmans (Frontis), Tom Dewispelaere (Melas), Vic de Wachter (Aietes / Aegeus), Han Kerckhoffs (Jason), Koen van Kaam (Telamon / de werkster) en Leon Voorberg (Idas / de sportleraar). De dramaturg was Janine Brogt.

De tekst van *Mamma Medea* mag vrij worden gedownload en verspreid. Opvoeringen, geheel of gedeeltelijk, mogen pas plaatsvinden na een voorafgaande schriftelijke afspraak met SABAM

Aarlenstraat 75-77 1040 Brussel
+/32/2/286 82 11 contact@sabam.be www.sabam.be

© - Tom Lanoye, Antwerpen, 2001/2012

vorm: Jeroen Los 2012